

Taija Kaarlenkaski, Sonja Mutanen ja Juhana Venäläinen

Taija Kaarlenkaski, FT, akatemia-
tutkija, Karjalan tutkimuslaitos,
Itä-Suomen yliopisto

Sonja Mutanen, FM, väitöskirja-
tutkija, Karjalan tutkimuslaitos,
Itä-Suomen yliopisto

Juhana Venäläinen, FT,
kulttuurintutkimuksen apulais-
professori, Itä-Suomen yliopisto

ONNELLISIA LEHMIÄ VAI YKSINÄISIÄ KONEITA? Maidontuotannon kulttuuriset esitykset sosiaalisessa mediassa

Maito on merkittävä osa suomalaista ruokakulttuuria, ja maidontuotantoa on pitkään pidetty maataloussektorin tärkeimpänä tuotantosuuntana. Viime vuosina niin eläinasiajärjestöt kuin kuluttajatkin ovat kuitenkin alkaneet kyseenalaistaa maidontuotantoa ja sen käytänteitä, mikä on aktivoanut myös maanviljelijöitä kertomaan eläintuotannon arjesta omasta näkökulmastaan. Tässä artikkelissa tarkastelemme, miten eläinasiajärjestöt ja maitotilalliset kuvaavat maidontuotannon arkea Instagramissa ja millaisia kulttuurisia ja ideologisia diskursseja nämä representaatiot maidontuotannon käytännöistä paljastavat.

Johdanto

Suomalainen elintarviketuotanto perustuu pitkälti tuotantoeläimistä saataviin tuotteisiin, varsinkin maitoon ja lihaan. Maataloustuotannon arvosta kotieläintuotannon osuus oli vuonna 2020 noin 45 prosenttia, kasvinviljelytuotannon taas 28 ja puutarhatuotannon 27 prosenttia. Suurin osa kotimaisesta viljasta käytetään eläinten rehuksi, ja kaiken kaikkiaan noin 80 prosenttia viljellystä peltoalasta tuottaa ravintoa eläimille, mikä korostaa eläintuotannon merkitystä maataloudessa entisestään. Erityisesti maidontuotantoa on pitkään pidetty suomalaisen maatalouden kulmakivenä ja tärkeimpänä tuotantosuuntana. Sen merkitys alkoi vahvistua jo 1800-luvun loppupuolella, kun vaikeiden nälkävuosien jälkeen alettiin valtion tuella panostaa lypsykarjatalouteen kannattavuudeltaan heikentyneen viljanviljelyn sijasta. Maito on edelleen Suomen merkittävin maataloustuote tuotannon kokonaisarvolla mitattuna. Maidontuotantoon kiinteästi kytkeytyvä naudanliha taas on markkina-arvonsa puolesta toiseksi tärkein yksittäinen maataloustuote. (Kaljonen et al. 2022, 35; Rasila 2004, 87–90; Simonen 1949, 497–499; Tahkovuori & Pitkänen 2024, 156–157.)

Maidon vahvaan asemaan on vaikuttanut myös ravitsemuspolitiikka: jo sadan vuoden ajan Suomessa on markkinoitu maitoa kuluttajille ja tiedotettu sen terveyshyödyistä. Suomen maitopropagandatoimisto toimi vuosina

1930–1938 pyrkien lisäämään maidon kulutusta ja tietoisuutta maitotuotteiden terveellisyydestä. Myös 1930-luvulla toiminut kansanravitsemuskomitea suositti täysmaidon ja voin kulutuksen lisäämistä yhtenä keinona parantaa vähävaraisen ja heikosti ravitun kansanosan ravitsemusta. (Perko 2015, 181–187; Kaarlenkaski 2024a.)¹ Ravitsemusta käsittelevissä oppikirjoissa ja suosituksissa maitotuotteet on nostettu näkyvästi esille 1950-luvulta alkaen (Rautavirta & Parkkinen 2015, 23–24). Vuosina 1958–2020 toimi meijereiden pääasiassa rahoittama kansanterveysjärjestö Maito ja terveys ry, joka tiedotti maidon terveyshyödyistä muun muassa esitteiden ja erilaisten kampanjoiden avulla (Kaarlenkaski 2024b).

Maidontuotanto on ollut myös maatalouspoliittisesti tärkeää, ja ajoittain maidon ja maitorasvan tuotantoa ja kulutusta on päädytty tukemaan valtion taholta, vaikka se ei olisi ollut ravitsemuksellisesti järkevää (Perko 2015, 189; Suojanen 2003, 87, 112, 117, 147). Lisäksi maidontuotanto on merkittävä maatalouden ala EU:ssa, ja maitotaloudella on Euroopassa useita vaikutusvaltaisia lobbausorganisaatioita, jotka pyrkivät pitämään yllä kuvaa maidon terveellisyydestä (Carreras 2024). Yksi EU:n tukimuodoista on koulujakelujärjestelmä, joka tukee rahallisesti maidon, maitotuotteiden sekä vuodesta 2017 alkaen myös hedelmien ja kasvien hankkimista koulujen ja päiväkotien ruokailuun. (Tahkovuori & Pitkänen 2024, 201–202; Sarja 2022, 79–82.)

Tutkimukset ovat kuitenkin viime aikoina osoittaneet, että ravitsemuksellisesti terveellisempi ja ympäristön kannalta kestävämpi ruuantuotanto edellyttäisi eläinperäisten tuotteiden merkittävää vähentämistä ruokavaliassa (esim. Kaljonen et al. 2022, 28; Greenpeace 2024). Ruuantuotantoon kohdistuvat muutospaineet ovat niin merkittäviä, että on alettu puhua ruokamurroksesta, jonka tulisi edesauttaa tuotannon kestävyyttä ja ravinnon terveellisyyttä. Tällaisella murroksella tulisi olemaan merkittäviä vaikutuksia maatalouteen, sillä esimerkiksi luonnon monimuotoisuus, eläinten moraalinen arvo sekä maan, veden ja ilman laatu pitäisi huomioida. Toimeentulon mahdollisuudet maaseudulla tulisi kuitenkin edelleen turvata. (Kortetmäki et al. 2022.) Tällä hetkellä ruuan alkutuotantoon kohdistuu monia muitakin haasteita. Maatiloilla on taloudellisia vaikeuksia tuottajahintojen laskiessa ja tuotantokulujen kasvaessa, eläinperäisen ruuan tuotantoon ja tuotantoeläinten kohteluun kohdistuu kasvavaa kritiikkiä, ja monet maanviljelijät kokevat tulevansa syyllistetyiksi julkisessa keskustelussa ilmastopäästöjen tuottajina. (Puupponen et al. 2022, 108–109; Kaarlenkaski & Latva 2022; Orasmaa 2023, 42–43, 111–115.)

Ruuantuotannosta ja -kulutuksesta sekä tuotantoeläinten elinolosuhteista käydään paljon keskustelua perinteisessä ja sosiaalisessa mediassa, ja kuluttajat saavat keskeisen osan näitä aihepiirejä koskevista tiedoistaan median välityksellä (Wonneberger et al. 2021, 1898–1899; Niemi 2024; Duley et al. 2022, 2). Esimerkiksi eläinsuojelu- ja eläinoikeusjärjestöt ottavat aiheeseen kantaa, samoin kuin maataloustuottajien etujärjestöt ja eläinperäisiä tuotteita markkinoivat ruokatalot (Wonneberger et al. 2021; Rodak 2020; Mustajoki 2022, 349–362; Kaarlenkaski & Latva 2022, 7, 11; Kaljonen & Lonkila 2013). Eläintuotannossa työskentelevien käsitykset eläinten sopivasta kohtelusta poikkeavat merkittävästi eläinoikeusajattelijoiden ja -järjestöjen näkemyksistä. Eläintuottajat helposti myös pitävät eläinoikeuksista puhuvia maaseudun arjesta vieraantuneina ja alan realiteetteja huonosti tuntevina. (Ollila 2023, 66–72; Orasmaa 2023, 130–134.) Maidontuotantoon kytkeytyy siis monenlaisia intressejä ja viiteryhmiä, joiden näkemyksien yhtensovittaminen on hankalaa, ellei jopa mahdotonta (ks. Orasmaa 2023, 138).

1 Maidon ravitsemuksellisen merkityksen korostaminen on laajempi kansainvälinen ilmiö, joka liittyy yhteiskuntien modernisaatioon, kaupungistumiseen sekä tieteelliseen ja teknologiseen kehitykseen. Lehmien parempi ruokinta ja jalostus lisäsivät maidontuotantoa, uudet käsittelymenetelmät meijereissä paransivat maidon säilyvyyttä ja nopeammat liikennevälineet mahdollistivat maidon kuljetuksen tuoreena kasvavalle ja vaurastuvalle kaupunkilaisväestölle. Maidon kulutusta edistäviä järjestöjä perustettiin 1920–1930-luvuilla monissa Euroopan maissa sekä Pohjois-Amerikassa. (DuPuis 2002; Martiin 2010; Kaarlenkaski 2024a; Jönsson 2005.)

Myös kansainvälisessä eläintuotantoa ja sosiaalista mediaa käsittelevässä tutkimuksessa on havaittu eläinoikeusaktivistien ja eläintuottajien näkemysten välille muodostuva vastakkainasettelu (esim. Dürnberger 2019b; Rodak 2020; Stevens et al. 2021). Aiemmassa tutkimuksessa on kuitenkin varsin vähän tarkasteltu laadullisesti sosiaalisen median sisältöjä (ks. kuitenkin Linné 2016; Linné 2024; Riley & Robertson 2021). Tässä artikkelissa tartumme tähän tutkimukselliseen aukkoon ja analysoimme, miten suomalaiset eläinsuojelua ja eläinten oikeuksia edistävät järjestöt Animalia ja Oikeutta eläimille sekä toisaalta maitotilalliset kuvaavat sosiaalisessa mediassa maidontuotannon arkea.² Kysymme, millaisilla diskursiivisilla keinoilla maidontuotantoa puolustetaan tai kritisoidaan. Samalla tarkastelemme, miten sosiaalisen median visuaalisuutta hyödynnetään osana maidontuotannon kulttuurisia esityksiä ja millaisena nautojen elämä näyttäytyy eri tahojen tuottamissa materiaaleissa. Käsittelemme erityisesti sitä, miten eläinasiajärjestöt ja maitotilalliset kertovat maidontuotantoon liittyvistä eläinten hyvinvointikysymyksistä, varsinkin emojen ja vasikoiden suhteesta.³

Aineistoina käytämme Animalia ja Oikeutta eläimille -järjestöjen sekä maitotilallisten Instagram-päivityksiä vuosien 2014 ja 2024 väliltä.⁴ Koska olemme kiinnostuneita erityisesti kuvista ja niiden herättämistä mielikuvi- ta, Instagram on sosiaalisen median alustoista luonteva valinta. Toisaalta Instagram-päivitykset sisältävät tyypillisesti myös tekstejä, jotka ohjaavat kuvan tulkintaa. Hyödynnämme aineistojen tarkastelussa kriittistä multimodaalista diskurssianalyysiä, jossa tekstin rinnalla myös visuaalisten elementtien nähdään ilmaisevan erilaisia puhetapoja ja sosiaalisia käytäntöjä (ks. esim. Ledin & Machin 2018, 36–41). Käsittelemme seuraavaksi tarkemmin teoreettisia lähtökohtiamme, eli eläinten esittämistä mediassa käsittelevää tutkimusta sekä eläintuotannon kriittistä tarkastelua. Sen jälkeen esittelemme tutkimusaineistomme ja niiden analyysissä käytetyt menetelmät. Kaksi ensimmäistä analyysilukua luovat yleiskuvan eläinasiajärjestöjen ja maitotilallisten maidontuotannon kulttuurisessa esittämisessä käyttämistä diskursiivisista keinoista ja kolmas pureutuu lehmien ja vastasyntyneiden vasikoiden varhaisesta erottamisesta käytyyn keskusteluun. Lopuksi kokoamme yhteen havaintojamme ja tulkintojamme.

Näkökulmia eläintuotantoon ja eläimiin mediassa

Analyysimme kiinnittyy teoreettisesti ihmistieteelliseen eläintutkimukseen sekä mediakulttuurin tutkimukseen. Ihmistieteellinen eläintutkimus (engl. *human-animal studies*) tarkastelee ihmisten ja muiden eläinten välisiä moninaisia suhteita sekä eläinten merkitystä yhteiskunnallisissa, kulttuurisissa ja historiallisissa prosesseissa. Yksi keskeinen tutkimuskohde ovat eläinten representaatiot erilaisissa kulttuurituotteissa ja mediassa. (Esim. DeMello 2012; Schuurman & Räsänen 2020, 7–9; Molloy 2011.) Tutkimusalalla on kiinnitetty huomiota myös eläinten ristiriitaiseen asemaan yhteiskunnissa: jotkut lajit ovat huolenpidon kohteita, toiset taas esimerkiksi ravinnon, työvoiman tai viihteen tuottajia (ks. Schuurman & Räsänen 2020, 7–10).⁵

Median eläinnarratiivit ovat olennainen osa julkista eläin keskustelua, jonka avulla määritetään eläinten sijoittumista yhteiskuntaan ja kulttuuriin, asetetaan rajoja ja normeja eläinten kohtelulle sekä luodaan ja kyseenalaistetaan vakiintuneita toimintamalleja. Median välittämä informaatio, (mieli)kuvat ja normit sulautuvat osaksi laajempia rakenteellisia keskusteluja, joiden avulla

2 Työnjakomme on ollut seuraava: Kaarlenkaski ja Mutanen ovat vastanneet pääasiassa artikkelin alustavasta ideoinnista sekä viitekehityksen kirjoittamisesta. Venäläisen vastuulla on ollut erityisesti maitotilojen Instagram-aineistojen keruun ja käsittelyn menetelmät. Kaikki kirjoittajat ovat osallistuneet aineistojen analysointiin ja tulkintojen tekemiseen.

3 Tuotantoeläinten hyvinvointikysymykset ja erityisesti maidontuotanto nousi julkiseen keskusteluun helmikuussa 2025, kun Yle Arenassa julkaistu kolmiosainen fiktiivinen audiodraama *Maitotyttö* herätti voimakasta arvostelua varsinkin maanviljelijöiden keskuudessa. Laura Gustafssonin käsikirjoittama ja ohjaama draama perustuu nimettömänä pysyttelevän entisen maatalouslomittajan kokemuksiin ja se nostaa esiin monia eläinten hyvinvoinnin kannalta ongelmallisia käytäntöjä. Kohu toi selkeästi näkyviin maataloustuottajien ja eläinten aseman parantamista kannattavien tahojen näkemysten vastakkainasettelun. (Ks. esim. Mikkilä 2025; Pekonen 2025; Koivula 2025.) Tutkimuksemme kiinnittyy siis hyvin ajankohtaiseen keskusteluun.

4 Päivitysten sisältöjen ajalliset muutokset eivät kuitenkaan ole olleet tutkimuksemme kohteena, vaan olemme keskittyneet aineiston tuottamaan kokonaiskuvaan.

5 Puhumme nadoista persoonapronomineilla *hän* ja *he* välttääksemme kielen avulla tuotettua jaottelua ihmisten ja eläinten välillä (ks. Syrjämaa 2020, 152).

eläinsuhteita tuotetaan ja eläimiä tuotteistetaan. (Molloy 2011, 1.) Sosiaalisen median aikakaudella median merkitys on vain kasvanut, kun ihmiset ovat siirtyneet yksisuuntaisen viestin vastaanottajista osaksi monimutkaista ja verkottunutta merkitystenvaihtojärjestelmää, jonka avulla sosiaalisia normeja tuotetaan ja ihmisten toimintaan vaikutetaan. (Langmia 2017; Riddle & Mackay 2020, 1; ks. myös Kallio 2022, 87). Mediakuvasot synnyttävät myös itseään toistavia kierteitä, jolloin eletty elämä muokkaa mediarepresentaatioita ja mediassa esitetyt representaatiot vastaavasti merkityksellistävät elettyä elämää (George & Schatz 2016, xiii). Internetissä eläinkuvastoa tuotetaan ja jaetaan valtavasti, ja sosiaalinen media on tässä merkittävässä roolissa (Maddox 2022, 3–6; ks. myös Kaarlenkaski 2022; Salmia 2024; Berland 2019). Sosiaalisen median eläinkuvaston avulla vallalla olevia toimintamalleja hyväksytään taikka kyseenalaistetaan, ja näin yksittäisetkin päivitykset muodostuvat osaksi laajempaa keskustelua, jossa arvotetaan, miten ja mihin eläimet yhteiskunnassa sijoittuvat.

Kuluneen sadan vuoden aikana eläinperäisen ravinnon tuottaminen on voimakkaasti teollistunut etenkin länsimaissa. Teollisen eläintuotannon keskeisiä piirteitä ovat sisäkasvatus, tuotannon keskittäminen ja integraatio, eli taloudellisen vallan keskittyminen harvoille toimijoille. Myös Suomessa eläintuotanto on alkanut siirtyä teolliseen mittakaavaan viimeistään 1970-luvulta lähtien, ensimmäisenä broilerin- ja sianlihantuotannon osalta. Myös maidontuotantotilat ovat kasvaneet ja teknologisoituneet voimakkaasti erityisesti 2000-luvulla. Tilat ovat kuitenkin keskimäärin selvästi pienempiä kuin esimerkiksi Tanskassa, Britanniassa ja Yhdysvalloissa. Vuonna 2023 suomalaisella lypsykarjatilalla oli keskimäärin 52 lehmää. (Silbergeld 2016, 39–47; Kaarlenkaski & Latva 2022, 14–17; ICAR 2024.) Lisäksi Suomessa elintarvikesektori on hyvin keskittynyt, ja lähes kaikki eläinperäinen ruoka, myös maito, tuotetaan sopimustuotannossa, jossa tuottajat myyvät tuotteensa vain yhdelle yritykselle. Näillä yrityksillä on valtaa paitsi tuotteiden hintaan myös tuotantorakennuksiin ja eläinten ruokintaan sekä hoitoon liittyvissä kysymyksissä. (Tuomivaara 2011, 377–379; Sarja 2022, 82–83.)

Erytisessä kriittisessä eläintutkimuksessa⁶ on kiinnitetty huomiota tuotantoeläinten asemaan tuotantovälineinä ja omaisuutena osana nykyistä ruokateollisuutta. On tuotu esimerkiksi esille, että taloudellisten tuottojen maksimoimiseksi eläinten täytyy tuottaa yhä enemmän ja nopeammin mahdollisimman pienillä kustannuksilla. Tämä on johtanut siihen, että eläimiä kasvatetaan mahdollisimman pienissä tiloissa, joissa he eivät pysty toteuttamaan luontaisia käyttäytymistarpeitaan tai hoitamaan jälkeläisiään. Tuotantomääriä on pyritty kasvattamaan myös eläinten jalostuksen avulla, mikä on johtanut moniin terveysongelmiin. (Esim. Aaltola & Wahlberg 2020, 12–13; Stache 2020, 23.) Esimerkiksi lypsylehmät altistuvat teollisessa maidontuotannossa muun muassa utaretulehduksille, hedelmällisyysvaikeuksille ja näistä johtuvalle varhaiselle teurastamiselle. Lehmät teurastetaan Suomessa keskimäärin 5-vuotiaana, kun nauta voisi luonnossa elää yli 20-vuotiaaksi. (Lonkila 2022, 46–50.)⁷

Varsinkin feministisen tutkimuksen lähtökohdista ponnistavassa eläintutkimuksessa on tarkasteltu lypsylehmien ruumiillisia kokemuksia ja niiden marginalisointia osana teollista maidontuotantoa. Muun muassa ekofeministit Greta Gaard (2013) ja Carol J. Adams (2016 [1990]; 2017) ovat käsitelleet maidontuotantoa nimenomaan naarasnautojen reproduktiokykyä hyväksikäyttävänä tuotannonalana.⁸ Lehmien on välttämätöntä synnyttää vasikka joka vuosi, jotta maidontuotanto pysyisi käynnissä, ja heidän kanta-

6 Kriittistä eläintutkimusta (*critical animal studies*) voi pitää omana tutkimussuuntauksenaan, joka on selkeästi arvositoutunutta: sen puitteissa myös muilla eläimillä kuin ihmisillä nähdään olevan itseisarvo. Tutkimuksella pyritään edistämään eläinten hyvän elämän huomioon ottamista osana yhteiskunnallisia käytänteitä. Kriittinen eläintutkimus suhtautuu kriittisesti moniin tavanomaisiin ja vakiintuneisiin tapoihin kuvata, kohdella ja arvottaa eläimiä. (Aaltola & Wahlberg 2020, 10–11.)

7 Artikkelissamme termi nautaa viittaa eläinlajein kokonaisuuteen, kun taas lehmä tarkoittaa poikinnutta naarasnautaa.

8 Ekofeministinen tutkimus sai alkunsa Yhdysvalloissa 1970-luvulla, kun ryhmä feministisiä ajattelijoita alkoi kiinnittää huomiota naisten ja eläinten samankaltaiseen yhteiskunnalliseen asemaan objekteina ja hallinnan kohteina. Ekofeministisessä ajattelussa on monia suuntauksia, mutta pääsääntöisesti eläimet nähdään siinä tuntevina yksilöinä, jotka pystyvät kokemaan kärsimystä. Ekofeminismi painottaa ihmisen ja luonnon kaikkien olioiden keskinäistä riippuvuutta ja vastavuoroisuutta, ja se on vaikuttanut voimakkaasti esimerkiksi kriittisen eläintutkimuksen kehitykseen. (Adams & Gruen 2014; Irni et al. 2023.)

viksi saamiseensa käytetään keinosiemennystä. Sekä Gaard että Adams ovat kiinnittäneet huomiota siihen, että vasikat tyypillisesti erotetaan emoistaan varsin nopeasti, ja että käytäntö aiheuttaa stressiä molemmille osapuolille. He ovat rinnastaneet käytäntöä ihmisäitien imetykseen ja sen mahdolliseen keskeytymiseen sekä peräänkuuluttaneet lajirajat ylittävää empatiaa toisia ”nisäkäsäitejä” kohtaan. (Gaard 2013, 609–612; Adams 2016 [1990], 62; Adams 2017, 23–34.) Gaardin ja Adamsin näkemyksiä on kuitenkin kritisoitu biologisesta essentialismista, jossa äitiyteen ja imetykseen liittyvät kulttuuriset ja sosiaaliset käytännöt ohitetaan ja naiset esitetään yleistettynä, luonnollisena kategoriana ikään kuin naiset olisivat ruumiintoimintojensa takia ”lähempänä eläimiä” kuin miehet (Karhu 2023, 256–258, 261; ekofeminismin kritiikistä ks. myös Irni 2023).

Filosofi Sanna Karhu on ehdottanut, että maidontuotannon kritiikin tulisi perustua naisten ja lehmien kokemusten vertaamisen sijaan pikemminkin siihen, miten kapitalistinen teollinen eläintuotanto hyödyntää nautojen reproduktiota. Hänen mukaansa naudat toimivat teollisessa eläintuotannossa ikään kuin luonnonvarana, josta voidaan vapaasti valmistaa kulutustuotteita ja jotka näin tuottavat taloudellista lisäarvoa. Nautojen koko ruumiit ovat tuotteistettuja, ja kapitalistinen teollinen ruoantuotantosysteemi kontrolloi heidän elämäänsä syntymästä kuolemaan. Lisäksi maidontuotannossa hyödynnetään uusimpia bioteknisiä innovaatioita, kuten genomijalostusta ja alkionsiirtoa, joiden avulla lehmien lisääntymistä voidaan muokata ja tuottavuutta kasvattaa edelleen. (Karhu 2023, 263–264, 267–268, 270; Lonkila 2022, 33–42.) Karhu on huomauttanut, että pelkkä eläinten hyvinvointia määrittävien lakien ja säästöjen kehittäminen ei ratkaise tuotteistamisen ongelmaa, kuten ei myöskään naisten ja lehmien kulttuurinen tai hormonaalinen rinnastaminen. Huomio tulisi kiinnittää kapitalistisen ruuantuotantojärjestelmän rakenteisiin ja siihen, miten tuotteistamisen mekanismit ovat tehneet naudoista biologisia hyödykkeitä. (Karhu 2023, 268, 272.)

Nautojen käsitteellistäminen tuotteina ja ruuantuotannon välineinä on vaikuttanut myös siihen, minkälaista tietoa heistä tuotetaan. Merkittävä osa tästä tiedosta on kytköksissä eläimiä hyödyntävään ruoantuotantojärjestelmään. Eläinasiajärjestöt ovat pyrkineet haastamaan vallitsevaa puhetapaa tuomalla esiin muun muassa eläinten oikeutta lajinmukaiseen elämään ja elinympäristöön sekä eläintuotannon eettisiä ongelmia. (Gillespie 2018, 24–26; Ollila 2023, 57–58, 225–228.) Myös tutkimuksen tuottama tieto on väistämättä paikantunutta, ja siihen vaikuttavat tutkijoiden taustat ja kokemukset (Gillespie 2018, 22–24; Davies 1999). Katsomme eläintuotantoa vaihtelevista henkilökohtaisista ja tutkimuksellisista taustoistamme käsin. Kaikki kirjoittajat ovat taustaltaan kulttuurintutkijoita, ja Kaarlenkaski sekä Mutanen ovat perehtyneet erityisesti ihmistieteelliseen eläintutkimukseen. Venäläinen puolestaan lähestyy aihetta sosiaalisen median kuvakulttuurien näkökulmasta. Tarkastelemme eläinasiajärjestöjen ja maitotilallisten tuottamia materiaaleja tasapuolisen kriittisesti, tiedostaen erilaiset historialliset ja kulttuuriset kontekstit, joihin heidän tuottamansa diskurssit paikantuvat. Kriittisen katsantokannan avulla tarkastelemme niitä yhteiskunnallisia rakenteita ja prosesseja, joissa naudoista on tullut hyödykkeitä teollisessa tuotannossa. Kriittisyys ei kohdistu eri osapuolten näkökulmien arvottamiseen.

Tutkimuskohteena sosiaalinen media ja keskustelut maidontuotannosta

Tarkastelemme keskustelua maidontuotannosta sosiaalisen median alusta Instagramista kerättyjen päivitysten kautta. Instagram on vuonna 2010 perustettu, maailmanlaajuisesti käytetty sosiaalisen median alusta, jossa painottuu erityisesti julkaisujen visuaalisuus. Sosiaalisen median tilastoja keräävän Statistan mukaan Instagram oli vuonna 2024 Facebookin ja Youtuben jälkeen kolmanneksi suosituin sosiaalisen median alusta (Statista 2024), jolla on noin kaksi miljardia aktiivista käyttäjää. Suomessa Instagram on jopa Youtubea suosituimpi. Puhelinyhtiö DNA:n tekemän ”Digitaalinen elämä”-kyselytutkimuksen mukaan Instagramia käytti vuonna 2024 viikoittain 60 prosenttia yli 15-vuotiaista suomalaisista, edellään vain Facebook ja Whatsapp (DNA 2024).

Instagramin aloittaessa 2010-luvun alussa päivitykset koostuivat ainoastaan neliön muotoon rajatuista kuvista lyhyine kuvausteksteineen. Käyttöliittymän ja käyttötapojen kehittyessä Instagramin päivityksiin on liitetty myös pidempiä tekstisisältöjä, kun taas 2020-luvulla mediatyypeissä ovat korostuneet lyhytvideot (*reels*) sekä kuvaa, ääntä, videota ja tekstiä yhdistävät tarinat (*stories*), jotka poistuvat näkyvistä vuorokauden kuluttua. Sosiaalisen median tutkimuksen kannalta Instagram on houkutteleva alusta, koska toisin kuin esimerkiksi Facebookissa suuri osa Instagramin tileistä on julkisia ja näin niiden piirissä julkaistu sisältö on helpommin sovitettavissa tutkimuskäyttöön.

Instagramin julkisuuskulttuurissa etenkin suurempien tilien voi olettaa hahmottavan asemansa sosiaalisen median ”vaikuttajina”, joiden tekemien julkaisujen yleisö on periaatteessa rajoittamaton (ks. Möttönen 2022). Tutkijoiden keskuudessa Instagram on ollut kiinnostava alusta myös verkkovälitteisen politiikan tutkimuksessa (esim. San Cornelio et al. 2024; Chang et al. 2020). Poliittisen kampanjoinnin ja kaupallisen markkinoinnin ohella Instagram ja sen julkisesti näkyvät sisällöt edustavat toisaalta arjen kokemuksiin ja ohimeneviin ajatuksiin perustuvaa omaelämäkerrallista kerrontaa. Tässä suhteessa Instagramin aikarajoitetut tarinat ovat muuttaneet alustan logiikkaa, koska henkilökohtaisemmiksi katsotut asiat, joiden ei haluta säilyvän, voidaan julkaista muodossa, joka periaatteessa katoaa näkyvistä julkaisuajan jälkeen. Näin myös perinteisten kuvajulkaisujen julkisuuden voi ajatella muuttuneen: koska julkaisu olisi voitu tehdä ajallisesti häviävänä tarinana, mutta se on kuitenkin tehty pysyvästi näkyväksi, sen voi ajatella olevan sisältöä, joka ei julkaisijansa kannalta ole erityisen arkaluonteista. Sosiaalisen median alustojen julkisuuden kontekstuaaliseen etiikkaan liittyvät kysymykset ovat kuitenkin monitulkintaisia, koska alustojen ominaisuudet muuttuvat jatkuvasti, eikä yksittäisten käyttäjien tavoista suhtautua näihin muutoksiin voida pelkkiä aineistoja tarkastelemalla tehdä vahvoja johtopäätöksiä. Tässä artikkelissa analysoidaan ainoastaan Instagramin julkaisuomotoihin alusta asti kuuluneita ”pysyviä” kuvajulkaisuja, sillä aikarajoitettuun näkyvyyteen perustuvat tarinajulkaisut olisivat sekä teknisesti että ennen kaikkea tutkimuseettisesti pulmallista materiaalia tutkimusaineistona käytettäväksi.

Tarkastelemistamme eläinasiajärjestöistä Animalia on vuonna 1961 perustettu eläinten oikeuksia edistävä kansalais- ja asiantuntijajärjestö, jonka tausta on koe-eläinten suojelussa.⁹ Nykypäivänä toiminta keskittyy laajemminkin eläinten hyvinvointiin ja oikeuksiin liittyviin kysymyksiin. (Animalia 2024.) Oikeutta eläimille taas on perustettu 1995 ja se tähtää eläinten aseman parantamiseen yhteiskunnassa kansalaisiin ja yrityksiin vaikuttamisen, eläinten olojen paljastamisen ja asenteisiin vaikuttamisen avulla. Toiminnan näkyvin osa on eläintuotannon ja teurastamoiden olojen nostaminen julkisuuteen. (Oikeutta eläimille 2024.)

9 Järjestö on alun perin perustettu alaosastoksi järjestölle nimeltään Pohjoismaiden liitto tuskallisten eläinkokeiden vastustamiseksi, ja se kulki nimellä Pohjoismaiden liiton Suomen-osasto. Vuonna 1968 nimi muutettiin Koe-eläinten Suojelu ry:ksi. 1990 yhdistykselle hyväksyttiin uusi, nykyisinkin käytössä oleva nimi Eläinsuojeluliitto Animalia. (Forsström 2011.)

Molemmat eläinasiajärjestöt päivittävät tietoa muun muassa sosiaalisen median tileilleen ja pyrkivät näin viestimään eläintuotannon nykytilasta sekä vaikuttamaan ihmisten ajatuksiin ja asenteisiin. Lähtökohdiltaan ja tyylyltään Animalia ja Oikeutta eläimille eroavat kuitenkin toisistaan. Animalia on pyrkinyt alusta asti muuttamaan vallitsevaa tilannetta sovittelevin keinoin, joskin vielä 1980-luvulle asti sen viestintä oli hyvin shokeeraavaa ja suoraa. 1990-luvulta alkaen Animalia on profiloitunut maltillisemmaksi asiantuntija-järjestöksi, joka pyrkii tavoitteisiinsa kuluttajia valistamalla ja yksilön valintoja ja vaikutusmahdollisuuksia korostamalla, toimien ennemminkin yhteiskunnallisissa rakenteissa. Oikeutta eläimille taas on radikaalimpi eläinoikeusliike, joka syntyi aikoinaan nuorten aikuisten tarpeesta tehdä jotain konkreettista ja näkyvää. Järjestön nimissä tehtiin muun muassa laajoja ja paljon yhteiskunnallista vastustusta herättäneitä turkistarhaiskuja. Nykyisin järjestöt ovat lähentyneet, kun tiukat rajanvedot eläinten oikeuksia ajavien radikaalien ja eläinten hyvinvointiin tyytyvien konservatiivien välillä ovat pehmentyneet. (Forsström 2011; Ollila 2023, 27–29.)

Viestinnälliseltä tyylyltään Animalia keskittyy nykyään enemmän tiedottamiseen ja uskoo omien sanojensa mukaan asenteiden hellään muokkaamiseen ja myönteisten näkökulmien rohkaisevaan voimaan lobaten eläinnäkökulmaa asiantuntemuksen ja yhteistyön keinoin (Forsström 2011). Oikeutta eläimille taas pyrkii kuvien ja videoiden avulla tuomaan esiin tuotantoeläinten elämän ongelmakohtia, ja se onkin aktiivisesti julkaissut tuotantotiloilta ja teurastamoilta (sala)kuvattua materiaalia vuodesta 2007 alkaen. Erot lähestymistavoissa ja toiminnan lähtökohdissa ovat nähtävillä myös järjestöjen viestinnässä. Animalia pyrkii viestimään ennemminkin siitä, miten asioiden kuuluisi olla, kun taas Oikeutta eläimille -järjestö tuo shokeeraaviakin kuvia kaikkien nähtävälle.

Tämän artikkelin aineistoon olemme sisällyttäneet toukokuusta 2014 syyskuuhun 2024 kaikki Animalian ja Oikeutta eläimille -järjestön maidontuotantoa käsittelevät Instagram-päivitykset, joita on yhteensä 94 kappaletta.¹⁰ Näistä päivityksistä tarkastelemme kuvapäivityksiä, joita on yhteensä 80 kappaletta. Eläinasiajärjestöjen aineisto on tallennettu kuvankaappauksina heidän Instagram-tileiltään ja taulukoitu Exceliin metatietoineen analyysin sujuvoittamiseksi. Näin aineistoa on ollut vaivattomampi käsitellä kokonaisuutena sekä luokitella alustavasti keruuvaiheessa, ja siitä on pystynyt tekemään myös tekstimuotoisia hakuja.

Viime aikoina myös maanviljelijät ovat aktivoituneet sosiaalisessa medias- sa: he ovat huolestuneita kuluttajien etäännyttämisestä ruuan alkutuotannosta ja haluavat tehdä työtään näkyvämmäksi. Ilmiön taustalla voi nähdä myös alan järjestöjen ja kaupallisten toimijoiden paineen tuottajia kohtaan: monissa mais- sa on toivottu laajempaa vuoropuhelua kuluttajien kanssa ja työn tekemistä julkiseksi. (Dürnberger 2019b, 152; Rodak 2020, 286; Riley & Robertson 2021, 100; Linné 2024, 232–233.) Suomessa erityisesti maidontuottajia on kannustettu esittelemään työtään sosiaalisessa mediassa. Maitoyrittäjät ry on esimerkiksi laatinut vuonna 2019 Maitoyrittäjän someviestinnän työkalupakin yhteistyös- sä erilaisten maatalous- ja maitoalan toimijoiden kanssa (Maitoyrittäjät 2019). Myös Valio on koonnut internet-sivuilleen tuottajiensa Instagram-päivityksiä ja hyödyntää niitä markkinoinnissaan (Valio n.d.).

Artikkelin kirjoittajista Kaarlenkaski (2024c) on aiemmin tehnyt alustavan kartoituksen suomalaisista maidontuottajien sosiaalisen median tileistä, joita on varovaisestikin arvioituna kymmenittäin. Tämän artikkelin aineistoksi olemme valinneet neljän maitotilan tilit. Jotta aineisto vastaisi mahdollisimman

10 Animalian tililtä tallensimme 44 päivitystä, Oikeutta eläimille -järjestöltä 50 päivitystä. Oikeutta eläimille -järjestön päivityksistä 14 kappaletta on videoita, jotka on rajattu tarkastelun ulkopuolelle.

hyvin ajallisesti eläinasiyajärjestöjen päivityksiä, tavoitteena oli löytää tiloja, jotka ovat olleet Instagramissa mahdollisimman pitkään. Kaksi tarkasteluun valituista tileistä on ollut Instagramissa vuodesta 2016, yksi vuodesta 2018 ja yksi vuodesta 2020. Kaikilla tileillä on yli 1 000 seuraajaa, tilit ovat julkisia (eli päivitykset ovat hakukoneella löydettävissä ja periaatteessa kenen tahansa nähtävissä), ja tilit on nimetty pikemminkin yrityksiin kuin yksityishenkilöihin viitaten, joten voidaan olettaa, että tilien ylläpitäjät ovat tietoisia siitä, että päivitykset voivat saavuttaa suuriakin yleisöjä ja päätyä odottamattomiin asiayhteyksiin – myös tutkimuskäyttöön.

Tilien ylläpitäjiä on informoitu tutkimuksesta ja tiedonkäsittelyn periaatteista Instagramin yksityisviestitoiminnolla, jolloin heillä olisi ollut myös mahdollisuus kieltäytyä tilinsä käytöstä tutkimuksessa. Tilien ylläpitäjät suhtautuivat myönteisesti tai neutraalisti saamaansa tietoon. Koska emme halua kohdentaa huomiota yksittäisiin maitotiloihin vaan tarkastella niiden julkaisuja esimerkkeinä laajemmasta verkkovälitteisen sisällöntuotannon ja kerronnan tavasta, käsittelemme maitotilojen julkaisuja pseudonymisoituna eli ilman suoria tunnistetietoja. Tiedostamme samalla, että hakutyökaluja käyttäen alkuperäiset julkaisut ja nämä julkaisseet tilit on mahdollista selvittää. Tässä mielessä kysymys ei siis ole anonyymista datasta. Koska käsittelemämme aineisto on käsityksemme mukaan ei-arkaluonteista ja julkiseen levitykseen tarkoitettua, katsomme kuitenkin, että tällaisen aineiston analysoiminen suureksi tietojoukoksi koottuna pseudonymisoituna kokonaisuutena on tutkimuseettisten periaatteiden mukaista (ks. Franzke et al. 2020; Kosonen et al. 2018; McKee & Porter 2009; Sveningsson Elm 2008). Samalla pyrimme suojelemaan tapausesimerkeiksi valittuja tiloja *dekonstekstualisoidulta* eli alkuperäisestä asiayhteydestään irrotetulta huomiolta pseudonymisoinnin kautta sekä sumentamalla esimerkkeinä käytetyistä kuvista yksilöivät tiedot kuten tilien ja nautojen nimet, julkaisuajankohdan ja lehmien korvamerkkitunnisteet. Olemme kiinnittäneet huomiota siihen, että pseudonymisoinnin yhteydessä emme ole hävittäneet kuvan tulkinnan kannalta olennaista tietoa (ks. Franzke et al. 2020, 19).

Maitotilojen tuottama aineistoa kerättiin tietokoneavusteisesti neljältä Instagram-tililtä hyödyntäen Apify-tiedonlouhintatyökalua.¹¹ Tarkasteluun valitut maitotilat ovat keskiuuria toimijoita sekä maidontuotannon kannalta että sosiaalisen median vaikuttavuuteensa osalta. Kaikilla tiloilla on pihatto- navetat ja automaattiset lypsyjärjestelmät eli lypsyrobotit. Tileiltä ladattiin kaikki kuvajulkaisut, jotka tiedonkeruuhetkellä (20.10.2024) olivat saatavilla. Aineistoon kertyi 2 627 päivitystä syyskuulta 2016 lokakuulle 2024, eli noin yhdeksän vuoden ajalta. Seuraavassa vaiheessa ladattiin kaikki näihin päivityksiin liittyvät kuvat, joita kertyi 5 407 kappaletta. Seuraajamääriltään suosituimmalla tilillä on lähes 20 000 seuraajaa, kun taas kolmella muulla tilillä seuraajia on 1 000–2 000. Julkaisujen määrät tarkastellulla ajanjaksolla vaihtelevat reilusta sadasta yli tuhanteen. Tarkasteltujen maitotilojen sosiaalisen median aktiivisuus ei rajoitu Instagramiin, vaan julkaisuja jaetaan usein myös Facebookissa, ja yksi tiloista on aktiivinen sisällöntuottaja myös Youtubessa.

Saadaksemme yleiskuvan neljältä maitotilalta keräämästämme laajasta kuva-aineistosta hyödynsimme alustavassa analyysivaiheessa myös tekoälyavusteista kuva-analyysia. Käytimme Orange-tiedonlouhintatyökalun (ks. Dobesova 2024) kautta Googlen Inception v3 -kuvantunnistusrajapintaa, jonka avulla klusteroimme kuvat kahdeksaan kategoriaan. Klusteroinnin perusteella voidaan karkeasti hahmottaa, millaisista kuvista aineisto koostuu. Lehmiin sekä lehmän ja ihmisen (toisinaan myös muiden eläinten) esittämiseen liittyi

11 Apifyn Instagram-tiedonlouhintatyökalut (*scraper*) eivät hyödynnä Instagramin omaa ohjelmointirajapintaa eivätkä edellytä palveluun kirjautumista, joten tulkintamme mukaan palvelun avulla kerätty tieto rinnastuu tutkimusetiikan näkökulmasta muuhun julkisesti nähtävillä ja saatavilla olevaan media-aineistoon, eikä aineiston tutkimuskäyttöä siksi koske sellaiset palvelun käyttöehdot, joiden hyväksyminen olisi ehtona Instagramiin rekisteröitymiselle tai palvelun käyttöön kirjautuneena.

kolme klusteria, jotka kattavat hieman yli puolet (57 %) kuva-aineistosta. Yleisiä ovat myös rakennukset ja rakenteet (17 %), maatalouskoneet (13 %) sekä pelto- ja metsätyöt (8 %). Tietokoneavusteinen klusterointi ei kuitenkaan tässä tutkimuksessa ollut ensisijainen analyysimenetelmä vaan tapa tuottaa kontekstuaalista ymmärrystä suhteessa mittavaan kuva-aineistoon.

Varsinaisessa analyysissämme tarkastelemme Instagram-päivityksiä multimodaalisen kriittisen diskurssianalyysin näkökulmasta. Diskurssianalyysi on tutkimusmenetelmä, jonka avulla hahmotetaan tekstin ja puheen merkitystä sosiaalisen todellisuuden ja sosiaalisten käytänteiden rakentajana. Tarkasteltava kohde ymmärretään yhtä aikaa niin todellisuuden tuottajana kuin sen tuotoksenakin. (Suoninen 1999, 19–21.) Kriittisessä diskurssianalyysissä sosiaalisia ja kulttuurisia prosesseja sekä rakenteita tarkastellaan nimensäkin mukaisesti kriittisesti, pyrkien tuomaan esiin tekstien sekä sosiaalisten tilojen, valtasuhteiden ja ideologioiden välisiä suhteita (Richardson 2019, 26–27). Kriittistä multimodaalista diskurssianalyysia soveltaessamme käsittelemme pelkkien tekstien sijaan kuvia ja tekstejä yhdessä, sillä molemmat osallistuvat merkitysten tuottamiseen: myös visuaaliset elementit ilmaisevat erilaisia diskurseja ja sosiaalisia käytäntöjä ja voivat ilmaista jotain, mitä tekstin tasolla olisi mahdotonta välittää. Toisaalta tekstit voivat myös täydentää kuvaan diskurseja, jotka eivät olisi tulkittavissa pelkästä kuvasta. Kiinnitämme huomiota erityisesti kielellisten ja visuaalisten valintojen yhdessä tuottamiin merkityksiin ja siihen, mitä ne paljastavat taustalla olevista ideologioista ja valtarakenteista. (Ledin & Machin 2018, 36–41; Rose 2016, 189–194, Machin & Mayr 2012, 6–9.) Kuvien osalta kiinnitämme huomiota esimerkiksi siihen, miten kuvakulmien, rajauksen ja valaistuksen avulla välitetään viestejä. Tukeudumme Roland Barthesin ajatukseen lingvistisestä ankkuroitumisesta, joka on eräänlaista valikoivaa, ohjattua ja kontrolloitua viestintää. Ankkuroinnin avulla merkki, tässä tapauksessa kuva ja sen tulkinta, alistetaan ja rajoitetaan tekstin avulla siihen merkitykseen, jota sen halutaan tukevan. (White 2012.)

Barthesin mukaan valokuva on luonteeltaan paradoksaalinen: kuva itsessään on merkityksistä tyhjä, mutta silti samaan aikaan merkityksiä täynnä. Valokuvia voidaan tulkita kirjaimellisesti, niissä näkyvien todellisten asioiden ja esineiden valossa. Ne sisältävät kuitenkin aina myös piilotettuja merkityksiä ja kirjaimellisten muotojen taakse ulottuvia rakenteita, jotka lukija täyttää valokuvaan sitä katsoessaan. (White 2012.) Tulkintoihin oman merkityksensä luovat niin ikään kuvien yhteyteen liitetyt tekstit, lingvistiset ankkurit. Sanan ja kuvan suhde onkin muuttunut viimeisten vuosikymmenten aikana. Kuten Mikko Lehtonen (2002, 47) toteaa: ”Kuva ei enää palvele pelkkänä tekstin kuvittajana, vaan yhä useammin teksti toimii kuvan palvelijana.” Instagram on erittäin hyvä esimerkki kuvan ja sanan suhteesta tapahtuneesta muutoksesta. Alustalle ei voi luoda uutta päivitystä ilman kuvaa – itseasiassa kuva (tai video) on itse päivitys, jota voi täydentää kuvatekstillä. Alustalla katsojan fokus kohdentuukin automaattisesti kuvaan ja sen luomiin merkityksenantoihin samalla kun kuvateksti alkaa ohjata katsojaa ”oikean” tulkinnan äärelle vastaanottamaan viestin, joka halutaan välittää. Toisaalta kuvatekstit voivat synnyttää myös ristiriitoja (ks. myös Möttönen 2022, 55, 59). Kuvan merkitys ei pelkisty suoraan kuvatekstiin, eikä katsojan tulkinta kuvasta tai videosta ole välttämättä yhteneväinen kuvatekstin kanssa (Rose 2016, 22; Kallio 2022, 88).

Analysoimme Instagram-päivityksiä kokonaisuuksina tarkastellen sekä kuvia että kuvien yhteyteen kirjoitettuja tekstejä. Päivitysten kommentteja ei erityisesti huomioitu analyysissa. Kuvien ja niihin liittyvien tekstien yhdistelmiä tarkasteltiin ensin koko aineiston tasolla kokonaisuutena, maitotilallisten

päivityksien kohdalla keskittyen ensisijaisesti Orange-tiedonlouhintatyökalun muodostamaan ensimmäiseen klusteriin, eli lehmiin sekä lehmän ja ihmisen esittämiseen liittyvään kokonaisuuteen. Maitotilallisten aineistosta poimittiin lisäksi tekstihaun avulla päivityksiä alustavan tarkastelun pohjalta keskeisimmiksi hahmotetuista aihepiireistä, eli nautojen hyvinvoinnista ja erityisesti emojen ja vasikoiden suhteista. Näitä päivityksiä pyrittiin saamaan esille hakemalla poikimista, vasikoita ja vasikoiden nupouttamista¹² käsitteleviä tekstejä. Lisäksi havaitsimme, että emojen ja vasikoiden suhteita käsiteltiin usein äitienpäivään liittyvissä päivityksissä, joten niitä tarkasteltiin yhtenä poimintana. Aineistojen kokonaisuudesta hahmottelimme ensin useimmin toistuvat maidontuotantoa kuvaavat diskurssit. Näin saimme muodostettua kattavan kuvan eläinasiajärjestöjen ja maitotilallisten maidontuotantoon liittyvistä kulttuurisista esityksistä sekä esitysten taustalla vallitsevista ideologisista näkemyksistä. Koska emojen ja vasikoiden välistä suhdetta käsittelevät päivitykset muodostivat merkittävän osan tarkasteltavasta aineistosta, päätimme analysoida tätä osa-aluetta muita teemoja tarkemmin. Tämä aihepiiri toi myös esiin koko aineistoa läpileikkaavia diskursiivisia keinoja ja niiden yhdistelmiä.

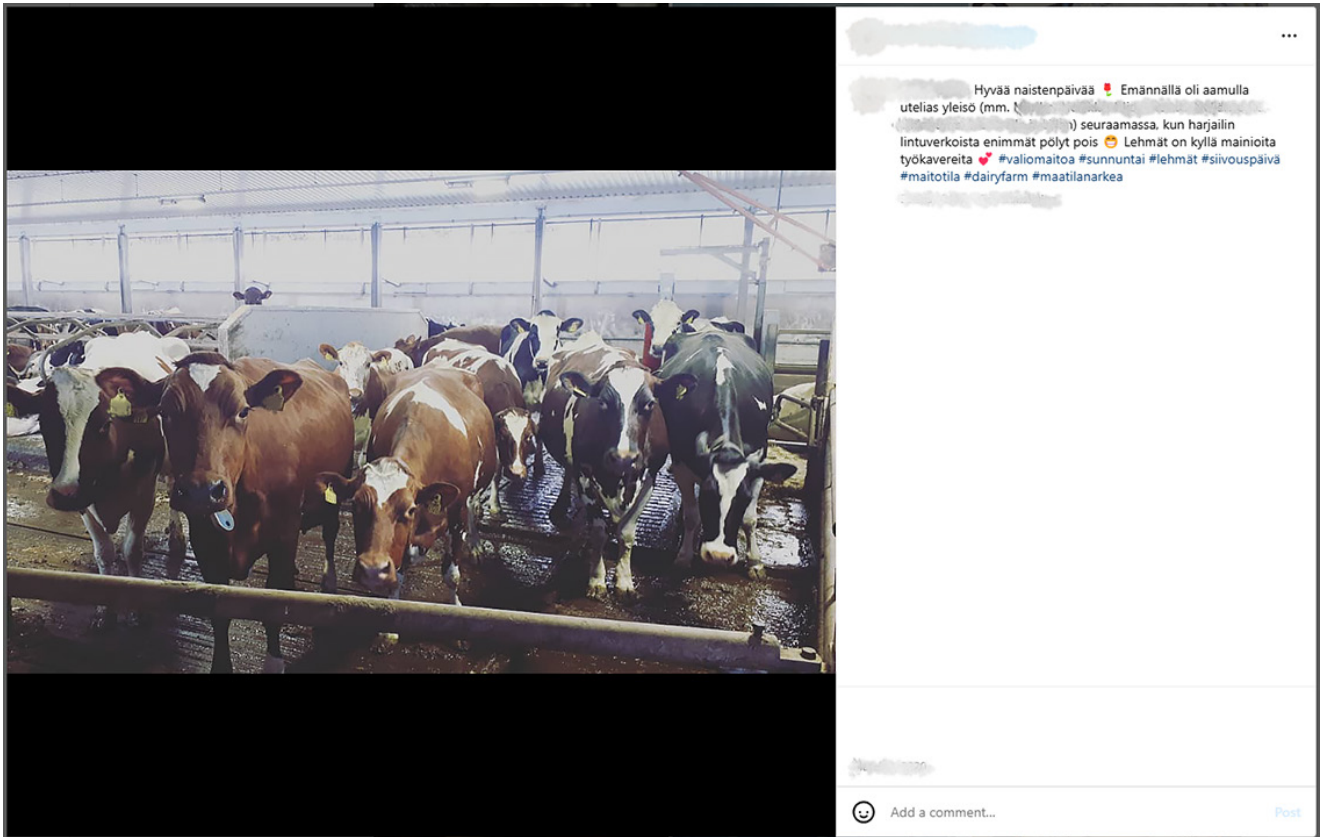
12 Toimenpide, jossa sarven-aiheiden kudosta kuumalla raudalla polttamalla estetään eläimen sarvien kasvu.

Eläinasiajärjestöt maidontuotannon ongelmakohtien julkittuina

Niin eläintuotantotilalliset kuin eläinasiajärjestötkin kertovat kuvaavansa maatalojen arkea, jotta he voivat näyttää tavallisille, luonnosta ja eläintuotannosta vieraantuneille ihmisille, mitä niillä oikeasti tapahtuu. Molempien viestintä rakentuu ajatukselle siitä, että kuluttajat eivät tiedä, miten esimerkiksi maitoa tuotetaan ja millaisissa oloissa eläimet oikeasti elävät. (Ks. Muurimaa & Kerola 2018, 123–124; Dürnberger 2019b, 155–156; Linné 2024, 233–234.) Vaikka molemmat tahot kuvaavat lähtökohtaisesti samanlaista eläintuotannon arkea, niiden viestinnässä on kuitenkin huomattavia eroja, jotka nostavat hetkittäin vilkastakin julkista keskustelua.

Esimerkiksi eläinasiajärjestöjen julkaisemien salakuvien autenttisuutta on kyseenalaistettu ja muun muassa videoiden ja kuvien sisältöä, valotusta ja kuvakulmaa epäilty valikoiduksi. Muun muassa Oikeutta eläimille -järjestön ottamia kuvia ja videoita on epäilty lavastetuiksi ja muualla kuin Suomessa kuvatuiksi tai sisältöä tarkoituksenhakuisesti poimituksi. Myös kysymykset kuvakulmasta on nostettu esiin vertailemalla keskenään Oikeutta eläimille -järjestön ja Maaseutumedian toimittajan ottamaa kuvaa vasikasta juoma-automaatilla. Toimittajan ottama kuva oli otettu päiväsaikaan laajemmalla kuvakulmalla, kun taas Oikeutta eläimille -järjestön kuva oli otettu yöaikaan suppeammalla rajauksella. Suppeammalla rajauksella välittyi herkemmin (mieli)kuva, että vasikka olisi vangittu yksin juoma-automaattiin, kun taas laajemmalla kuvakulmalla taustalta näkyivät myös muut vasikat ja vasikan mahdollisuus liikkua automaatilla itsenäisesti. Nykyisin kuvien todenmukaisuuden kyseenalaistamisen sijaan vedotaan tyyppillisemmin siihen, että salakuvausten kohteeksi on sattunut poikkeustapaus eikä kuvissa nähtävä asetelma edusta koko alaa. Näin voidaan välttää yhteiskunnallisesti laajemmän, valtarakenteisiin ja politiikkaan kiinnittyvän eläintuotannon ongelmallisuuden käsittelemistä julkisessa mediassa. (Muurimaa & Kerola 2018, 88; Mustajoki 2022, 358–359; ks. myös Rodak 2020.) Erilaisten vaikuttimien tiedostaminen ei kuitenkaan poista muun muassa valotuksen, rajauksen ja kuvakulman merkitystä viestin välittymisessä tai sitä, kuinka valokuvan lopulliseen muotoon vaikuttavat aina kuvan ottohetkellä tehdyt valinnat. Varsinkin Oikeutta

eläimille -järjestön ja maitotilallisten päivitysten tarkastelu rinnakkain tuo selvästi näkyviin erot eläintuotannon arjen kuvaamisessa.

Kuvat 1 ja 2. Kuvakaappaukset Instagram-päivityksistä, joissa kuvattu joukko nautoja tuotantotiloissa (Maitotilallinen; Oikeutta eläimille). Kuvia käytetään sitaattioikeuden nojalla osana tieteellistä esitystä.

Molemmat yllä olevat kuvat esittävät kameraan katsovia nautoja, mutta maitotilallisen päivällä otetussa kuvassa pihattonavetta näyttää kylpevän luonnonvalossa ja lehmät ovat sijoittuneet varsin väljästi. Oikeutta eläimille-järjestön tarkemmin rajatussa kuvassa taas on ilmeisesti käytetty kohdevalaistusta, ja siinä korostuvat ahtaus sekä nautojen ja heidän elinympäristönsä likaisuus. Kuvasta ei voi päätellä tarkemmin, millaisessa navetassa naudat asuvat. Myös kuvatekstit ohjaavat tulkintaa eri suuntiin: maitotilallinen toivottaa hyvää naistenpäivää, kuvaa lehmien tunnetilaa uteliaaksi ja esittää heidät työkavereina, kun taas Oikeutta eläimille kehystää kuvan kaltaiset olosuhteet hyvinvointiongelmiiksi, joihin ei riittävästi puututa lainsäädännön avulla, korostaen nautojen kärsimyksen ohittamista yhteiskunnallisella tasolla. Kuvien avulla voidaan välittää vaivattomasti tietoa muun muassa nautojen elinympäristöstä, ja esimerkiksi tässä tapauksessa kuvat sanovat jotain, mitä tekstin tasolla olisi haastavaa kattavasti välittää (ks. Machin & Mayr 2012, 9).

Eläinasiajärjestöjen nautoja käsittelevät päivitykset kertovat lähes poikkeuksetta erilaisista maidontuotannon ongelmakohdista, joista aineistossa korostuvat lehmien rajoitetut sosiaaliset suhteet, elinympäristö, kivuliaat toimenpiteet ja eläintuotannon rakenteelliset ongelmat. Olemme nimenneet nämä sosiaalisen kanssakäymisen diskurssiksi, elinolojen diskurssiksi, fyysisen kivun diskurssiksi ja rakenteellisten ongelmien diskurssiksi. Päivityksistä on havaittavissa myös koko aineiston läpäisevä, sekä maitotilallisten että eläinasiajärjestöjen esityksiä yhdistävä ihmisenkaltaistamisen eli antropomorfismin diskurssi.¹³

Sosiaalisen kanssakäymisen diskurssi on aineistossa keskeisin. Lehmien sosiaalisia suhteita käsitellään ensisijaisesti emon ja vasikan liian varhaisen vieroittamisen näkökulmasta – jota käsittelemme tarkemmin seuraavassa luvussa – mutta myös laajempana lajityypillisenä kysymyksenä. Päivitysten teksteissä lehmien korostetaan olevan sosiaalisia laumaeläimiä, joilla on tarve hoivaan ja vuorovaikutukseen ja jotka muodostavat vahvoja sosiaalisia siteitä toistensa kanssa. Nykyisessä eläintuotannossa ihmisen nähdään rajoittavan lehmien liikkumista, leikkimistä ja mahdollisuuksia toistensa koskettamiseen erilaisilla tilaratkaisuilla sekä erottamiskäytännöillä, joista päivityksissä mainitaan erityisesti parsinavetat, ahtaat tilat ja yksilökarsinat, joissa tarpeet eivät täyty. Kuvallisten keinojen avulla diskurssia tuetaan joko näyttämällä onnellisia lehmiä vuorovaikutuksessa toistensa kanssa tai vastaavasti onnettomien näköisiä lehmiä yksin ja erityksissä.

Elinolojen diskurssi käsittelee pääasiassa nautojen rajoitettuja liikkumis- ja tilojen likaisuutta. Lehmien mahdollisuus ulkoiluun, saati laiduntamiseen, on eläinasiajärjestöjen näkökulmasta riittämätön. Aiemmin eläinsuojelulaissa säädettiin, että parsinavetoissa asuvien lehmien on päästävä jaloittelemaan laitumelle tai ulkotarhaan vähintään 60 päivänä laidunkauden aikana. Vuoden 2024 alussa voimaan tullessa eläinten hyvinvointilaissa jaloitteluvaatimusta nostettiin 90 päivään (Ruokavirasto 2024). Pihattonavetoissa samanlaista velvoitetta ei ole, ja esimerkiksi sonniskasvattamoissa olevat sonnit eivät välttämättä pääse elämänsä aikana ulos lainkaan. Eläinasiajärjestöt korostavat, että pihattonavetta ei ole tae riittäväälle liikunnalle eikä jaloittelu kesällä poista sitä, että muun osan vuodesta lehmä on parteen sidottu. Parsinavettojen kieltämisestä puhutaankin toistuvasti molempien järjestöjen päivityksissä. Ongelmakohdiksi nostetaan lisäksi erilaiset ryhmäjaot sekä likaisuus. Yksilökarsinassa vastasyntyneen vasikan sosiaaliset tarpeet eivät täyty, ja ryhmäkarsinoin siirrettäessä vasikoilla on merkittävä riski sairastua. Joissakin kuvissa naudat saattavat kahlata polviaan myöten ulosteessa ja

13 Tarkoitamme antropomorfismilla ihmisen taipumusta nähdä muissa eläimissä sellaisia piirteitä, tunteita ja käyttäytymismalleja, joita on pidetty ihmisille tyypillisinä tai vain ihmisillä esiintyvinä. Antropomorfismin on usein liitetty negatiivisia mielleyhtymiä ja sitä on pidetty virheellisenä ja epätieteellisenä ajattelutapana. Kuitenkin viimeaikainen luonnontieteellinen tutkimus on osoittanut, että esimerkiksi kaikilla selkärangkaisilla eläimillä on kyky kokea tietoisia tunteita. Toisaalta ihmisillä voi olla epärealistisia käsityksiä siitä, että esimerkiksi kotieläimet pystyivät kokemaan monimutkaisia tunteita, kuten mustasukkaisuutta, ja ennakoimaan muiden olentojen reaktioita. (Horowitz 2007; Telkänranta 2016, 135–141.) Käytämme tässä artikkelissa antropomorfismia neutraalina analyttisenä käsitteenä, jonka avulla tarkastelemme aineistossa esiintyviä tapoja esittää nautoja. Antropomorfisia representaatioita käytetään Instagramin päivityksissä monenlaisissa yhteyksissä, ja ne tuottavat erilaisia diskursiivisia vaikutuksia. Käytämme antropomorfismin suomenkielisenä vastineena sanaa ihmisenkaltaistaminen, sillä usein käsitteen synonyymina käytetty inhimillistäminen ei tarkoita aivan samaa (MOT sanakirjat n.d.).

monilla on karvoissa paksut, kovettuneet lantapanssarit. Varsinkin Oikeutta eläimille tuo ilmi tiloilla kuvattujen kuvien avulla tätä puolta eläintuotannosta ja kysyy: ”Kuinka mones poikkeustapaus lakkaa olemasta poikkeustapaus?”

Teksteissä korostetaan, kuinka nautoille täytyy tarjota mahdollisuus laiduntaa ja kuinka nautojen elinoloihin on kiinnitettävä huomiota. Oikeutta eläimille -järjestön päivityksissä haastetaan voimakkaasti vallitsevaa käsitystä onnellisista lehmistä. Eräässä päivityksessä on lähikuva parteen kiinnitetyn naudan päästä kuvatekstin todetessa: ”Mainokset näyttävät onnellisia lehmiä kesälaitumella. Näytetään yhdessä todellisuus.” Oikeutta eläimille -järjestö on käyttänyt valokuvia eräänlaisena vastatietona eläinteollisuuden markkinointikuvastolle ja nostalgis-isänmaalliselle käsitykselle eläintenpidosta, minkä kautta eläinten oloista on luotu hyvin erilaista mielikuvaa. Mainosten kuvastot yhdessä kulttuurituotteiden, kuten lastenkirjojen, kanssa vetoavat usein nostalgiseen käsitykseen eläintenpidosta. Laiduntavat lehmät ja perhetiloilla rakkaudella kasvatettu ruoka ovat suomalaisen eläinkuvaston kulmakiviä, joita on haastavaa horjuttaa. Puhe kotieläimistä ja elantonsa eteen uurastavista perheistä sulattaa kritiikiltä terävimmän kärjen valaen uskoa hyvään tarkoitukseen. Myös patrioottinen ylemmydentunne on vahvasti läsnä: Suomessa eläimiä kohdellaan hyvin ja kasvatusolotkin ovat parhaat mahdolliset. (Muurimaa & Kerola 2018, 9–11; Tahkivuori & Pitkänen 2024; Kaljonen & Lonkila 2013; ks. myös Rodak 2020, 291.)

Fyysisen kivun diskurssi korostaa kivuliaiden toimenpiteiden suorittamisen, erityisesti nupoutuksen ongelmakohtia. Kuvissa näytetään lähikuvia poltetuista sarvenaluista kuvatekstien kertoessa toimenpiteen kivuliaisuudesta ja riittämättömästä esi- ja jälkilääkityksestä. Eläinasiajärjestöjen päivitykset on julkaistu ennen vuotta 2024, jolloin nupoutuksen on saanut suorittaa ilman rauhoitusta, puudutusta ja kivunlievitystä. Vuoden 2024 alusta lakiin eläinten hyvinvoinnista on kuitenkin kirjattu rauhoituksen, puudutuksen ja kivunlievityksen pakollisuus. Päivityksissä käsitellään kipua myös muun muassa utaretulehduksen yhteydessä, jolloin keskiöön nostetaan jalostuksen ja tehokkuusajattelun aiheuttamat terveysongelmat.

Rakenteellisten ongelmien diskurssi korostaa eläintuotannon käytänteiden ongelmallisuutta suhteessa nautojen hyvinvointiin. Molemmat järjestöt nostavat päivityksissään esiin lihan- ja maidontuotannon kytkeytymisen toisiinsa ja muistuttavat, että pelkkä lihansyönnin lopettaminen ei poista eläintuotannon rakenteellisia ongelmia. Päivityksissä muistutetaan, kuinka lehmä ei tuota maitoa ilman, että hän saa vasikan vuosittain, ja että lehmällä ei toisaalta olisi lypsämistarvetta, jos häntä ei keinosiemennettäisi. Osa syntyneistä vasikoista on urospuolisia sonnivasikoita, jotka luokitellaan sukupuolensa takia maidontuotannon ”ylijäämäksi” ja joiden kohtalona on kasvaa lihaksi. Eläinasiajärjestöt korostavat päivityksissään myös laajempia eläintuotannon rakenteiden ongelmakohtia, kuten lainsäädännön heikkoutta, valvonnan puutteellisuutta, eläinten kärsimyksen aliarvioimista oikeusjärjestelmässä sekä poliitikkojen välinpitämättömyyttä. Varsinkin Oikeutta eläimille -järjestö toteaa toistuvasti eläinsuojelun olevan kriisissä. Lisäksi eläinasiajärjestöt muistuttavat päivityksissään kuluttajan mahdollisuudesta valita eläinteollisuuden tukemisen ja kasvipohjaisten vaihtoehtojen välillä ja myös kannustavat tällaisiin valintoihin.

Yhtenä vaikuttamisen keinona eläinasiajärjestöjen päivityksissä on nähtävillä lehmien itseisarvon korostaminen: lehmä on joku, ei jokin. Eläinasiajärjestöt hyödyntävät antropomorfismin diskurssia muun muassa kuvaamalla naudat ajattelevina ja tuntevina yksilöinä, jotka ymmärtävät ympäristönsä tapahtumat ja kärsivät niistä pyrkien myös vaikuttamaan niihin, esimerkiksi

huutamalla vieroitettun vasikkansa perään. Kuvat ja tekstit esittävät, että naudat ovat monin tavoin samanlaisia kuin ihmiset ja vetoavat tunteisiin. Naudoilla korostetaan olevan oikeuksia heidän omista lähtökohdistaan käsin.

Päivityksissä käytetyissä kuvallisissa keinoissa on sekä yhtäläisyyksiä että eroavaisuuksia eläinasiajärjestöjen välillä. Animalian päivityksissä huomion kiinnittävät kuvat, joiden päälle on asetettu värillisiä suodattimia ja muita kuvatehosteita, kuten reunuksia tai kuvaelementtejä. Kuviin on sisällytetty myös jonkin verran kuvatekstejä. Valtaosa kuvista on kuvapankkikuvia, ja useassa päivityksessä on käytetty myös samaa kuvaa.¹⁴ Kuvapankkikuvien runsas käyttö Animalian päivityksissä on mielenkiintoinen valinta, varsinkin, kun ulkomaisten kuvapankkikuvien avulla pyritään vaikuttamaan kotimaiseen eläintuotantoon. Toisaalta kuvapankkikuvien käyttö vahvistaa näkökulmaamme kuvan ja tekstin välisen suhteen merkityksestä – myös generiset kuvapankkikuvat käyvät tarkan viestin välittämiseen silloin, kun kuvatekstin avulla katsojaa ohjataan kuvan tulkinnassa. Valtaosassa päivityksistä, joissa kuvapankkikuvia on käytetty, teksti kertoo eläintuotannon ongelmakohdista, eritoten sosiaalisten tarpeiden täyttymättömyydestä, kun taas kuva vahvistaa päinvastaista viestiä: yksilöiden välistä tunnesidettä ja hoivaa. Hyvänä esimerkkinä tästä toimii Animalian päivitys, jonka kuvassa emo nuolee ja hoitaa nuorta vasikkaa, mutta päivityksen tekstissä taas kerrotaan, kuinka teollisessa tuotannossa eläimen tarve hoivata ja saada hoivaa sivuutetaan julmasti ja kuinka emot ja vasikat erotetaan toisistaan melkein heti syntymän jälkeen (kuva 3). Päivityksen kuva ja teksti ovat ristiriidassa keskenään, joskin kuva emon ja vasikan välisestä suhteesta vahvistaa tekstin viestiä tunnetasolla. Viesti kaikkien äitien oikeudesta hoivaan vahvistuu kuvan myötä, mutta ilman kuvatekstiä ongelmakohtia olisi haastavaa liittää tähän asiayhteyteen.

14 Animalian julkaisemista kuvista kaksi kolmasosaa löytyy Googlen käänteisen kuvahaun perusteella kuvapankkikokoelmista. Oikeutta eläimille -järjestön kuvista puolestaan kuvapankkikuvia on alle kymmenesosa.

Kuva 3. Kuvakaappaus Instagram-päivityksestä (Animalia).

Oikeutta eläimille -järjestön kuvissa ei ole käytetty näkyviä suodattimia, ja saman kuvan toistaminen useammassa päivityksessä on harvinaisempaa. Niin ikään kuvapankkikuvien käyttö on vähäisempää, ja kuvat näyttävät esittävän arkipäiväisiä tilanteita ja olosuhteita. Kuvaan sisällytettyjä tekstejä on käytetty runsaasti, ja näin haluttua viestiä on vahvistettu entisestään – kuvaa ei voi katsoa tietämättä, mitä siitä pitäisi katsoa. Järjestöllä on lisäksi kaksi sarjakuvamuotoon kuvitettua päivitystä, joissa on piirtämisen keinoin kuvattu sonnivasikoiden elinkaari sekä emon ja vasikan erottamisen haasteet lehmä-äidin näkökulmasta. Lähes jokaisessa kuvassa molemmilla eläinasiajärjestöillä on pääosassa lehmä tai vasikka, yksi tai useampi. Poikkeuksena Animalian kuviin, Oikeutta eläimille -järjestön kuvissa näkyvät kuitenkin pelkän eläinhahmon tai eläinhahmojen lisäksi usein myös ympärillä olevat rakenteet, kuten parret, karsinat tai käytävät, jotka korostavat heidän viestiään eläintuotannon ongelmakohdista ja eläinteollisuuden rakenteellisista ongelmista. Oikeutta eläimille -järjestön kuvat ovat myös tyyliltään voimakkaampia, tummempia ja synkempiä sekä tiukemmin rajattuja. Animalian päivityksissä viestiä välitetään pehmeämmin, enemmän positiivisen tunnevaikuttamisen kautta. Kielelliset keinot ovat molemmilla eläinasiajärjestöillä suoria ja haastavat katsojaa. Päivityksissä käytetään tunteita herättäviä ilmaisumuotoja, ja niissä puhutaan toistuvasti esimerkiksi ”murhenäytelmästä”, ”pakkoerottamisesta” ja ”eläintehtaista”. Kielen tasolla katsojan moraalialia haastetaan niin kysymyksen muotoon asetetulla rakenteella kuin yksilön vastuuta korostamalla. Molemmat eläinasiajärjestöt käyttävät muun muassa ”tiesitkö”-rakennetta, jossa katsoja velvoitetaan toimimaan viimeistään nyt, kun hän tietää, samalla korostaen, että ongelmiin on ratkaisu, jos vain valitsee toimia toisin.

Oikeutta eläimille -järjestö on kuitenkin korostanut, että tuotantoeläinten olojen dokumentoinnilla ei ole ollut tarkoitus kritisoida yksittäisiä tuottajia tai pahoittaa heidän mieltään, vaan nostaa eläinten asiat julkiseen keskusteluun ja saada aikaan parannuksia (Muurimaa & Kerola 2018, 70). Siitä huolimatta salakuvauksista nousseet mediakohut ovat osoittaneet, että keskustelu kohdistuu usein tuottajiin ja vaikuttaa heidän elinkeinoonsa. Eläinten huono kohtelu saa aikaan voimakkaitakin tunteita, ja usein vastakkainasettelua tuottajien ja eläinten hyvinvointia ja oikeuksia kannattavien välillä on vaikea välttää. Useat tuottajat kokevat nimenomaan toimivansa eläinten hyvinvointi edellä ja pitävänsä eläimistä hyvää huolta, ja monet tekevätkin parhaansa niissä rakenteellisissa ja taloudellisissa raameissa, joissa heidän on eläintuotannon sisällä toimittava. (Ks. Orasmaa 2023, 129–140, 154, 190–192.) Vastakkainasettelua synnyttävät myös erilaiset lähtökohdat eläinten kohtelun tarkasteluun – halutaanko edistää eläinten hyvinvointia eläintuotannon sisällä vai pyritäänkö lopettamaan eläintuotanto kokonaan?

Maitotilallisten tuottama kuva: arkista työtä ja eläinten hyvinvointia

Kuluttajien näkemykset maidontuotannon olosuhteista ovat olleet varsin myönteisiä: esimerkiksi Suomessa vuonna 2010 tehdyssä kyselyssä lypsy-lehmien hyvinvointi arvioitiin projojen jälkeen tuotantoeläimistä parhaaksi (Kupsala et al. 2011, 25–26). Tämän voi huomata myös eläintuotantotilojen näkyvyydessä sosiaalisessa mediassa. Saksalaisessa kyselytutkimuksessa suurin osa Facebook-sivuja pitävistä eläintuotantotiloista oli nautatiloja, ja vastaajista lähes 75 prosenttia ajatteli eläinten hyvinvoinnin olevan omalla maatilallaan keskimääräistä korkeammalla tasolla. Tutkimuksessa todettiin

sosiaalisessa mediassa mukana olevien tuottajien olevan usein myös erityisen kiinnostuneita eläinten hyvinvoinnista. (Dürnberger 2019a, 124–125.) Sosiaalisessa mediassa maitotilaansa esitteleviä tuottajia voi pitää siis valikoituneena joukkona: he ovat kiinnostuneita vuorovaikutuksesta suuren yleisön kanssa ja kokevat pystyvänsä tarjoamaan kuluttajia miellyttävää sisältöä, eli hyvinvointia nautoja esittelevää kuvastoa.

Kuten aiemmin totesimme, tekoälyavusteisen analyysin perusteella yli puolet maitotilallisten päivitysten kuvista sisälsi nautoja tai muita eläimiä. Olemme erottaneet maidontuottajien nautoja käsittelevistä päivityksistä neljä diskurssia: arkisen työn diskurssin, yksilöllistämisen diskurssin, antropomorfismin diskurssin ja hyvinvointidiskurssin.

Arkisen työn diskurssi sisältää päivityksiä, joissa kerrotaan jokapäiväisestä karjanhoitotyöstä ja siihen liittyvistä tapahtumista. Joissakin päivityksissä työtä tehdään yleisölle tutuksi esimerkiksi listaamalla päivittäisiä tehtäviä navetassa. Erityisesti vasikoiden syntymisestä raportoidaan usein, samoin vuosittain toistuvista toimista, kuten lehmien lautumelle laskusta (jos tilalla laidunnetaan), lehmien sorkkien hoidosta ja eläinlääkärien seurantakäynneistä. Myös yllättävistä tilanteista, kuten nautojen menemisestä heille kuulumattomiin paikkoihin tai rikkoutuneiden koneiden aiheuttamista erikoisista tapahtumista, kerrotaan. Vaikka sosiaalisessa mediassa on tavanomaista painottaa positiivisia kokemuksia, maidontuottajien tileillä ei kaihdeta vaikeitakaan aiheita. Kaikilla tarkastelemillamme tileillä kerrotaan sairaiden eläimien hoidosta osana arkea tai siitä, kun lehmä joudutaan laittamaan teurasautoon (ks. Riley & Robertson 2021, 107). Sairaita lemmiä näytetään myös kuvissa, mutta karjanhoitoon perehtymätön yleisö voidaan ottaa huomioon kuvateksteissä: varoitetaan esimerkiksi isoilla kirjaimilla, että kuvat lehmän keisarileikkauksesta eivät sovi herkimmille, tai huomautetaan, että poikimahalvauksen saaneen lehmän hoito voi näyttää rajulta. Jälkimmäisessä tapauksessa toimenpiteitä perusteltiin sillä, että lehmä saatiin kuntoon ja on taas ”oma, ihana itsensä”. Tällaiset ilmaukset voi nähdä diskursiivisina keinoina ohjailla yleisön tulkintoja päivityksistä.

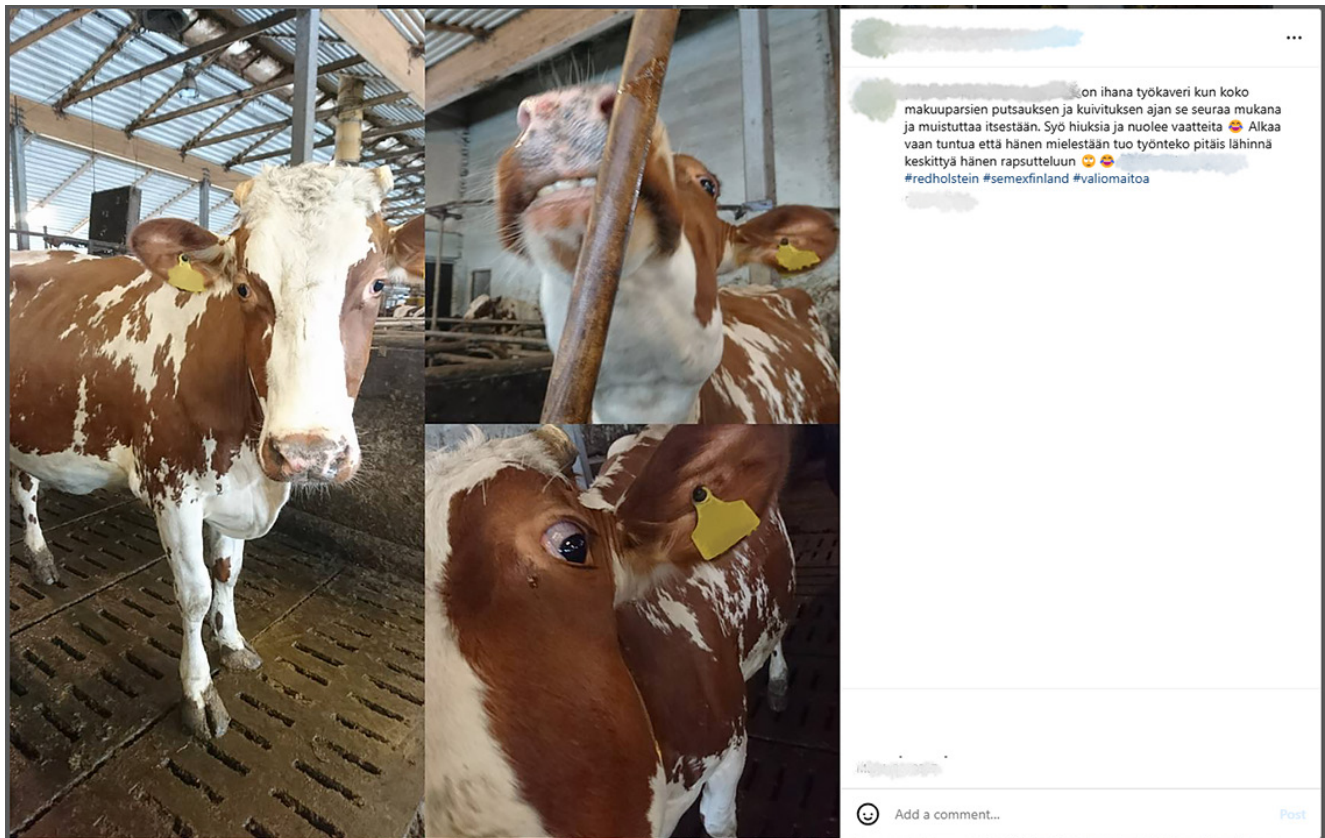
Yksilöllistämisen diskurssissa nautoja kuvataan yksilöinä nimeltä mainiten ja heidän tuotanto- ja sukuhistoriaansa esitellään kuvien kanssa. Maitotilalliset saattavat järjestää päivityksissään myös nimiäänestyksiä syntyneille vasikoille. Nimen voi nähdä eräänlaisena yksilöllisyyden takeena: nimetyllä eläimellä on oma elämäntarinansa, ja tällaiseen eläimeen myös kiinnytään todennäköisemmin kuin nimeämättömään. Lehmien nimien korostamisen voi nähdä vakuutteluna siitä, että eläimistä välitetään ja heidät tunnistetaan yksilöinä. (Ks. Phillips 1994, 121, 125, 132.) Nykyaikaisilla lypsykarjatiloiilla kaikkien lehmien samanlainen yksilöllinen huomioiminen voi olla mahdotonta, mutta joukosta voi erottua erityisillä ominaisuuksillaan tiettyjä suosikkeja, joihin kiinnytään ja joihin kiinnitetään enemmän huomiota (Kaarlenkaski & Lonkila 2020, 44–45). Myös Instagram-päivityksissä tiettyjen lehmien tarinaa ja elämän tapahtumia voidaan nostaa toistuvasti esille, jolloin heistä voi tulla tilien seuraajille ikään kuin ”vanhoja tuttuja”, joista kaivataankin uutisia. Myös eläinten yksilöllistä hoitoa painotetaan. Samaan aikaan kun korostetaan lemmiä yksilöinä, joilla on erityisiä ominaisuuksia ja luonteenpiirteitä, heihin voidaan kuitenkin suhtautua välineellisesti. Päätökset lehmien elämien pituudesta tehdään lopulta taloudellisin perustein, sillä kyse on monenlaisten kannattavuuspaineiden kohteena olevasta elinkeinosta. (Ks. Linné 2024, 238–240.)

Maatilojen sosiaalisen median käyttöä käsittelevissä tutkimuksissa on havaittu, että päivityksissä eläimiä käytetään usein herättämään tunteita.

Myös naudoilla esitetään olevan tunteita – jotka kuvataan varsin samanlaisiksi kuin ihmisillä. Näin eläintuottajat hyödyntävät antropomorfismin diskurssia: kuvaamalla lehmii ihmisen kaltaisina pyritään pääasiassa saamaan aikaan hyvää mieltä. (Ks. Linné 2016, 725–726; Riley & Robertson 2021, 107; Linné 2024, 238–240.) Ylipäänsä sosiaalisessa mediassa eläinkuvastolla tavoitellaan tyypillisesti positiivisia tunnereaktioita: eläimet pyritään esittämään söpöinä ja iloa tuottavina (Maddox 2022; Berland 2019, 151–153). Aineistossamme esiintyi muun muassa tonttulakkiin puettuja lehmii ja vasikoita toivottamassa hyvää joulua. Kuva kaula suorana nukkuvasta lehmästä saatettiin kehystää tekstillä, jossa todettiin pimeän lokakuun kelin masentavan, tai toisaalta tällaisen kuvan yhteydessä voitiin kertoa, että kyseinen lehmä ei stressaa jouluvalmisteluista, toisin kuin ihmiset. Ihmisten ja lehmien kokemusmaailmojen rinnastaminen saa näin aikaan humoristisen vaikutelman. Tobias Linné (2024, 241) onkin huomauttanut, että vaikka antropomorfisointi periaatteessa hämärtää ihmisen ja eläimen rajaa, naudoille kuvitellut ihmismäiset tunteet ja toimintatavat voivat peittää näkyvistä heidän tarpeitaan ja pyrkimyksiään eläiminä.

Antropomorfismiin kytkeytyy myös lehmien nimittäminen työkavereiksi. Tällöin kuvataan esimerkiksi tilanteita, joissa lehmät seuraavat tarkasti navetassa tehtäviä huoltotöitä (ks. kuva 1). Aihetunnistetta ”työkaverit” voidaan käyttää kuitenkin myös kuvailtaessa yleisemmin lehmii ja karjanhoitotyötä tai tiettyjä nautayksilöitä. Maitotilalliset toki tekevät työtä lehmien kanssa päivittäin, ja nautojen toiminta maidontuotannossa voidaan käsitteellistää työksi (ks. esim. Porcher & Schmitt 2012), mutta heidän asemansa on lopulta hyvin toisenlainen ihmistyökavereihin verrattuna. Työkavereista puhumisen voi sanoa hämärtävän nautojen alisteista asemaa ihmisiin nähden (ks. Kaarlenkaski 2012, 238–239, 317–318; Ollila 2023, 67–68). Esimerkiksi kuvan 4 päivityksessä tietty huomiohakuinen lehmä nostetaan esille ”ihanana” työkaverina. Siitä huolimatta kyseisen yksilön todennäköisin kohtalo on päätyä teurastamolle, kun maidontuotanto ei enää ole riittävää. Maitotilallisten työn mielekkyyden kannalta nautoihin kohdistuvat tunteet voivat kuitenkin olla merkittäviä (Kaarlenkaski 2012, 252–256; Kaarlenkaski & Lonkila 2020, 45–47).

Neljättä maitotilallisten päivityksistä hahmottuvaa diskurssia, hyvinvointidiskurssia, luonnehtii tilallisten tietoisuus elinkeinoonsa kohdistuneesta kritiikistä ja siitä, mitkä käytännöt erityisesti herättävät arvostelua. Esimerkiksi vasikoiden nupoutusta käsittelevissä päivityksissä tuodaan toistuvasti esille, että kyseisellä tilalla toimenpiteen tekee eläinlääkäri, vasikka nukutetaan ja hänelle annetaan myös kipulääkettä, jolloin hän ei tunne kipua. Sarvenalkujen poistamista perustellaan sekä toisten nautojen että ihmisten turvallisuudella. Nautojen hyvinvoinnin huomioonottamista tuodaan esille päivitysten teksteissä myös yleisemmällä tasolla: siihen liitetään muun muassa eläinlääkärin säännölliset tarkastuskäynnit, lehmien sorkkahoito, navetan yleisestä puhtaudesta huolehtiminen sekä parsimattojen ja karjarahjan käyttäminen. Tällaisten asioiden esillä pitämisen voi nähdä keinona vakuuttaa yleisölle, että maidontuotannossa eläinten elinolosuhteet ovat kunnossa ja heistä huolehditaan hyvin. Myös tutkimuksessa on huomautettu, että maataloustuottajien on enenevässä määrin otettava huomioon kuluttajien näkemyksiä eläinten kohtelusta, mikäli he haluavat säilyttää luottamuksen elinkeinoonsa (Duley et al. 2022, 2).

Kuva 4. Kuvakaappaus lehmää työkaverina käsittelevästä Instagram-päivityksestä (Maitotilallinen).

Vasikoiden ja emojen erottaminen toisistaan maidontuotannon kipukohtana

Sekä eläinasiajärjestöt että maidontuottajat käsittelevät päivityksissään huomattavan usein emojen ja vasikoiden suhdetta, joten analysoimme aihepiiriä tarkemmin tässä luvussa. Maidontuotannossa on jo pitkään, arviolta satojen vuosien ajan, ollut tapana viedä vastasyntynyt vasikka pian pois emonsa luota omaan karsinaansa, jossa ihmiset ovat huolehtineet hänen ruokkimisestaan. Vielä 1800-luvulla merkittävä osa vasikoista teurastettiin pian syntymänsä jälkeen, koska pienillä omavaraistuotantoon keskittyvillä maataloilla ei ollut resursseja heidän kasvattamiseen täysikasvuisiksi (Kaarlenkaski 2019, 46). Varhaista vieroittamista on pitkään pidetty karjanhoidossa itsestäänselvyytenä. Kuten edellä totesimme, eläinasiajärjestöt ovat nostaneet emon ja vasikan fyysisen kontaktin ja tunnesiteen katkaisemisen maidontuotannon keskeiseksi ongelmakohtaksi. Tähän aiheeseen on kiinnitetty huomiota myös kansainvälisessä tutkimuksessa, sillä se on herättänyt kiistelyä maidontuottajien ja eläinten aseman parantamiseen pyrkivien tahojen välillä monissa Euroopan maissa (esim. Dürnberger 2019b, 158; Stevens et al. 2021; Rodak 2020, 289–290; Duley et al. 2022). Vuonna 2010 kuluttajille tehdyssä kyselytutkimuksessa lähes 80 prosenttia suomalaisista katsoi, ettei vasikkaa saisi erottaa emostaan heti syntymänsä jälkeen (Kupsala et al. 2011, 26–27). Vasikoiden varhainen vieroitus onkin tunnistettu yhdeksi suurimmista kuluttajien huolenaiheista maidontuotantoon liittyen. Tällä hetkellä kotimaisten maitotilojen käytännöt vaihtelevat: joillakin emon annetaan ainoastaan nuolla vasikkansa ennen

omaan karsinaan vientiä – toisilla taas lehmät ja vasikat voivat viettää yhdessä joitakin päiviä poikimakarsinassa, jossa vasikka voi imeä emoaan. Luonnossa lehmä vieroittaa vasikan vähitellen noin 6–10 kuukauden ikäisenä. (Korhonen et al. 2018, 1–3; Nieminen 2024.)

Eläinasiajärjestöjen emoja ja vasikoita käsittelevistä päivityksistä olemme tunnistanee keskeisimmiksi hoivan ja äitiyden diskurssit, jotka kiinnittyvät suoraan jo aiemmin mainittuihin sosiaalisen kanssakäymisen diskurssiin ja elinolojen diskurssiin. Hoiva määritetään eläinasiajärjestöjen päivityksissä yhdeksi naudan tärkeimmistä tarpeista ja teksteissä korostetaan niin lehmien voimakasta, luontaista tarvetta hoivata pienokaistaan kuin myös vasikan tarvetta vastaanottaa hoivaa ja päästä imemään emostaan. Nautojen tarve sosiaaliseen kanssakäymiseen jo syntymästä alkaen nähdään ensisijaisen tärkeänä, ja varsinkin Oikeutta eläimille lähestyy hoivaa myös arvokysymyksenä: ”jokainen poikanen on emonsa hoivan arvoinen”. Järjestö kertoo, kuinka hoivan puute ja varhainen erottaminen aiheuttavat pelkoa, hätää ja psyykkisen kehityksen kesken jäämistä ja kuinka lehmä voi huutaa vasikkansa perään monta päivää. Molemmat järjestöt vaativat lehmille mahdollisuutta lajinmukaiseen äitiyteen, joka ei tuotanto-olosuhteissa heidän näkökulmastaan ole mahdollista.

Myös tutkimukset ovat osoittaneet varhaisen vieroituksen olevan haitallista vasikoiden kehitykselle. Vaikka vieroitus ennen emo-vasikkasuhteen täyttä kehittymistä vähentää akuuttia stressireaktiota, se lisää merkittävästi vasikoiden oraalista häiriökäyttäytymistä ja voi vaikuttaa negatiivisesti vasikoiden myöhempään stressiherkkyyteen. Varhainen vieroitus voi merkittävästi lisätä vasikoiden stereotyyppistä käyttäytymistä, muun muassa toisten vasikoiden, vasikan itsensä tai elottomien kohteiden nuolemista. Niin ikään sosiaalisen kontaktin puute haittaa vasikoiden sosiaalista oppimista ja sosiaalisen käyttäytymisen kehitystä. Hyvin aikainen vieroitus emästä voi heikentää myös vasikoiden sopeutumis- ja stressinsietokykyä ja luoda kauaskantoisia haittoja koko vasikan elinajaksi. Erilaisia vaihtoehtoja, kuten lyhyttä imetystä, imettäjälehmien käyttöä, rajoitettua tai vapaata vierihoitoa sekä fyysistä kontaktia ilman imetystä on tutkittu jonkin verran, ja niillä on todettu olevan positiivisia vaikutuksia vasikoiden elämään, joskaan nekaan eivät ole kaikilta osin täysin ongelmattomia. (Korhonen et al. 2018.) Ihmisen hallinnoimissa tuotantorakenteissa, joissa nautojen elintila on kokonaan ihmisen säätelämä, ei ole mahdollisuuksia luontaiselle emokäyttäytymiselle.

Äitiyden diskurssi on hoivan lisäksi eläinasiajärjestöjen päivityksissä keskeisellä sijalla. Varsinkin Animalian päivityksissä korostuvat kuvallisesti eläinäiti lapsensa kanssa ja näiden välillä vallitseva hellä vuorovaikutuksellinen suhde. Oikeutta eläimille -järjestön kuvissa näkyy emon ja vasikan lisäksi myös yksinäisiä, karsinoihinsa eristettyjä vasikoita. Kuvia käytetään herättämään tunteita, joskin tunnevaikuttaminen on läsnä myös tekstin tasolla. Lehmistä puhutaan eläinäiteinä ja lehmäemoina, vasikoista taas poikasina, lapsina ja jälkeläisinä. Lehmän kerrotaan poikimisen sijaan ”synnyttävän lapsen” ja tämän jälkeen ”imettävän lastaan”. Näin ihmisen ja eläimen rajaa on pyritty purkamaan myös kielellisin keinoin käyttäen tyypillisesti ihmisiin liitettyjä sanavalintoja. Lehmän ja vasikan erottamista ei myöskään kuvata luonnollisena prosessina vaan pakkoerottamisena ja viemisenä. Päivityksissä kerrotaan, kuinka luonnonoloissa lehmä vieroittaisi poikasensa vähitellen 8–11 kuukauden iässä, ei pian syntymän jälkeen.¹⁵ Näin korostetaan myös nautojen elinympäristön ongelmallisuutta – yksilökarsinoihin eristetyillä vasikoilla ei ole mahdollisuutta sosiaaliseen kanssakäymiseen, ja toisaalta isoihin vasikkakarsinoihin yhdistetyillä vasikoilla on kohonnut riski sairastua muun

15 Tutkimuskirjallisuus ja eläinasiajärjestöt kuvaavat luonnollista vieroitusaikaa hieman eri tavoilla, minkä takia myös tekstissä on kaksi eri aikamäärettä.

muassa infektiosairauksiin. Valtaosa emon ja vasikan erottamista käsittelevistä päivityksistä on lisäksi julkaistu ajallisesti äitienpäivän läheisyydessä, millä tunnevaikuttamista lisätään entisestään. Kuvien ja tekstien yhdistelmä on vaikuttava – kuvaan sisällytettyyn kysymykseen ”Kuka pakkoerottaisi emon poikasestaan?” on vaikea löytää perusteltua vastausta katsoessa kuvaa, jossa lehmä ja vasikka nojaavat laiturilla toisiinsa ja jonka kuvatekstissä luonnehditaan emolle erotustilanteessa syntyviä negatiivisia kokemuksia hyvin elävällä kielellä.

Eläinasiajärjestöt käyttävät siis tunteisiin vetoamisen keinona ekofeminisistä tuttua ihmisäitien ja eläinäitien rinnastamista. Äitiyden jaetun kokemuksen on nähty merkittävytydessään ylittävän lajirajat ja toisaalta naisten alistamisen ja maidontuotannossa kärsivien lehmien välille luodun yhteyden osoittavan laajemman rakenteellisen, feminiinisten kehojen hyväksikäytön ongelman. Kuten muun muassa Sanna Karhu kritiikissään osoittaa, pelkkä äitiyden rinnastaminen ei kuitenkaan riitä purkamaan niitä monimutkaisia sosiaalisia ja historiallisia rakenteita, joiden kautta nautojen biokapitalistinen hyväksikäyttö tulee mahdolliseksi. (Karhu 2023, 254–258, 272.) Silti eläinasiajärjestöjen päivityksistä lähes puolet käsittelee emojen ja vasikoiden erottamista, ja lähestulkoon jokaisessa näistä keskeisimpänä tunnevaikuttimena on lajirajat ylittävä tarve hoivaan ja äitiyteen. Maidontuotannon kritiikki pelkistyy helposti emon ja vasikan erottamiseen ja siitä aiheutuvaan kärsimykseen, vaikka kyseinen toimintatapa on vain yksi maidontuotannon rakenteellisista ongelmakohdista.

Kiinnostavaa kyllä, myös maitotilallisten päivityksissä kuvataan paljon vasikoita ja lehmiä sekä näiden suhdetta toisiinsa. Tyypillisessä päivityksessä esitellään kuvan kera vastasyntynyt vasikka, josta kerrotaan vähintään emon nimi, mahdollisesti myös keinosiemennyksessä käytetyn siitossonnin nimi ja vasikan oma nimi, jos sellainen on jo annettu. Vasikan suvusta voidaan kertoa laajemminkin, varsinkin jos hän kuuluu hyvätuottoiseen tai tilalla erityisen pidettyyn nautasukuun. Näin vasikka esitetään pienestä pitäen yksilönä, mutta osana maatilan laajempaa eläinkokonaisuutta. Tällaisten päivitysten voi nähdä palvelevan kahdenlaista yleisöä: toisaalta muita maitotilallisia, joita voivat kiinnostaa siitossonneihin ja nautojen polveutumiseen liittyvät jalostuskysymykset, ja toisaalta suurta yleisöä, joka voi olla kiinnostunut hellyttävistä vasikkakuvista ja naudoista yksilöllisinä persoonina. Poikimisia ja pikkuvasikoita käsittelevät päivitykset ovat tavallisesti varsin positiivisessa hengessä kirjoitettuja: vasikoita voidaan luonnehtia esimerkiksi ”päivän piristyksiksi”, ”tulevaisuudentoivoiksi” tai ”pikkumuruiksi”. Kuitenkaan poikiminen ei aina suju toivotusti, ja vasikoita voi syntyä myös kuolleina tai kuolla hyvin nuorina. Myös lehmä saattaa saada poikimisen yhteydessä esimerkiksi poikimahalvauksen, josta hän ei välttämättä selviä lääkitsemisestä huolimatta. Maitotilalliset kertovat myös tällaisista tilanteista sekä niiden aiheuttamasta surusta ja pettymyksestä avoimesti ja ajoittain hyvinkin tunteellisesti.

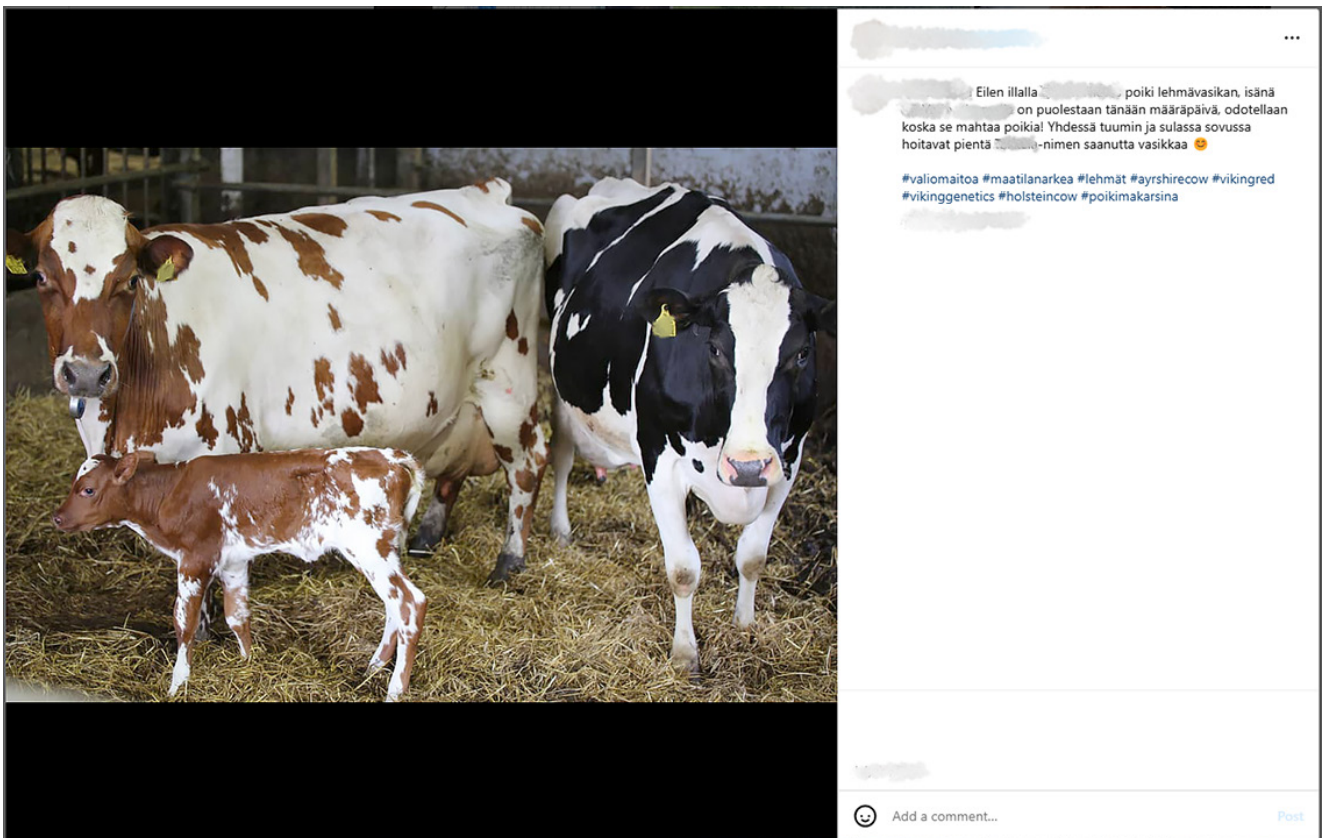
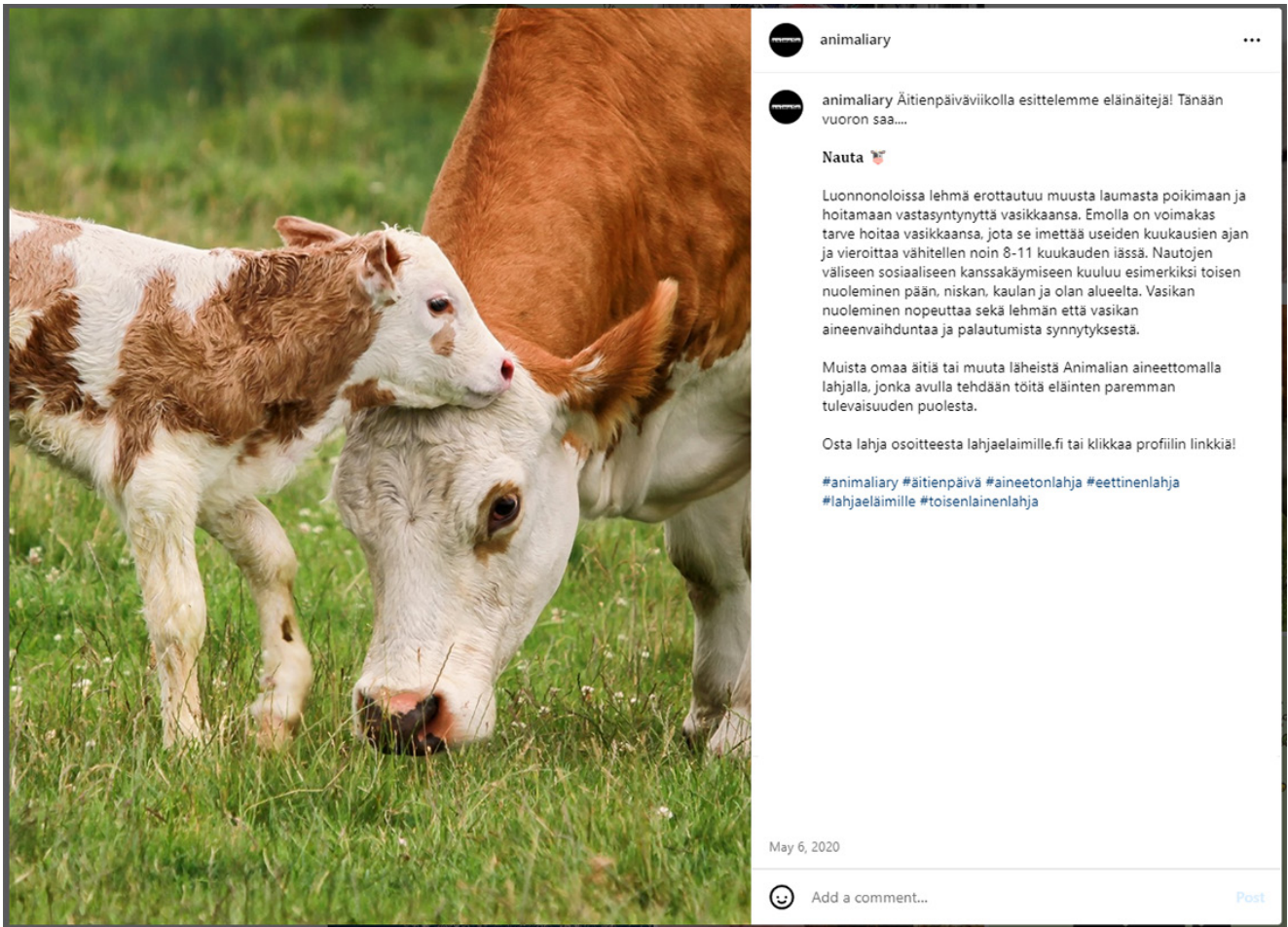
Päivitysten kuvissa vastasyntyneet vasikat voivat esiintyä joko yksin tai emojensa kanssa. Kaikilla tarkastelemillamme maitotiloilla on käytössä poikimakarsinat, joissa emot ja vasikat voivat viettää yhdessä ainakin joitakin päiviä. On kiinnostavaa, että myös maitotilalliset hyödyntävät samankaltaista äitiyden diskurssia kuin eläinasiajärjestöt. Kuvat emoista ja vasikoista voivat olla molemmilla tahoilla hyvin samanlaisia (ks. kuvat 5 ja 6). Vasikka voi olla esimerkiksi imemässä emoaan tai eläimet makaavat vierekkäin kuivikkeiden päällä. Myös teksteissä hyödynnetään samoja ihmisistä käytettyjä ilmauksia kuin eläinasiajärjestöjen päivityksissä: lehmistä puhutaan äiteinä, vasikoista

vauvoina tai lapsina, ja lehmien kerrotaan hoitavan tai hoivaavan vasikoitaan. Myös maitotilalliset voivat toivottaa tällaisten päivitysten myötä hyvää äitienpäivää, jolloin emojen ja vasikoiden esittäminen kytkeytyy antropomorfismin diskurssiin. Tyypillisesti maitotilallisten päivityksissä ei kuitenkaan mainita, kuinka pitkään lehmillä ja vasikoilla on mahdollista viettää aikaa yhdessä tai kerrota vasikan vieroittamisesta emostaan. Jotkut tilat kertovat omista vasikoiden hoidon käytännöistään muutamissa päivityksissä. Eräällä tilalla on esimerkiksi tapana, että vasikka viettää emonsa kanssa neljä päivää, minkä jälkeen vasikka on vajaan viikon yksilökarsinassa. Tätä perustellaan sillä, että siellä voidaan seurata hänen maidon juontinsa määrää ja hoitaa mahdollisia terveysongelmia, kuten ripulia. Tämän jälkeen vasikka siirretään muiden suunnilleen saman ikäisten vasikoiden kanssa ryhmäkarsinaan, missä on tarjolla hapanmaidon lisäksi pikkuhiljaa myös kiinteää rehua. Tällä tilalla hapanmaitojuotto jatkuu kolmen kuukauden ikään asti, ja sen jälkeen tarjolla on vain kiinteää ravintoa.

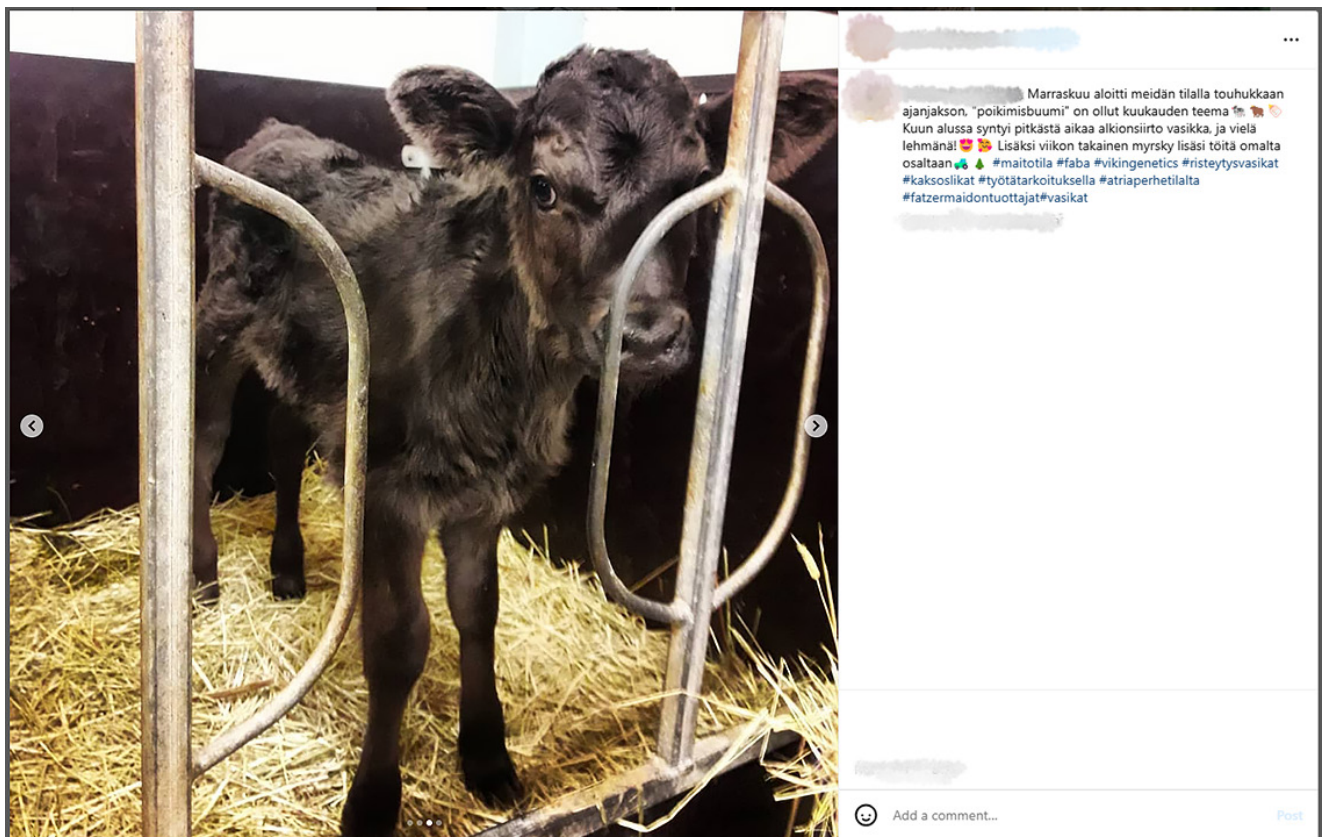
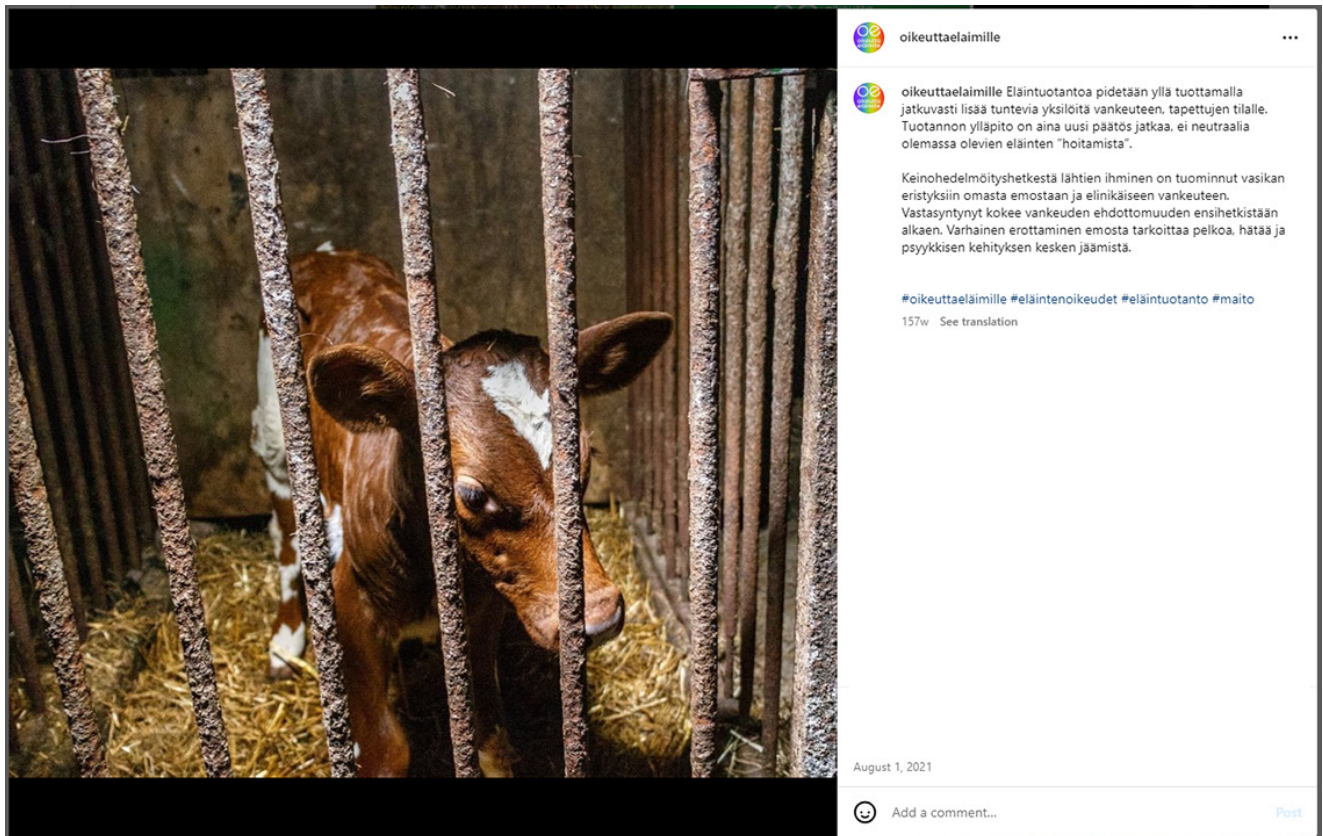
Emoja ja vasikoita esittävässä kuvissa 5 ja 6 tuodaan esille hoivaa, joskin hieman erilaisin painotuksin. Molemmissa kuvissa lehmät ja vasikat ovat fyysisesti lähellä toisiaan, mutta Animalia huomauttaa, että läheisyys ja hoivaaminen eivät ole nykyisessä tuotantojärjestelmässä riittävässä määrin mahdollisia. Maitotilallisen päivityksestä taas käy ilmi, että poikimiset ovat odotettuja tapahtumia ja vasikat tuottavat iloa. Myös kuvat vasikoista yksilökarsinoissa ovat lähtökohtaisesti varsin samankaltaisia (kuvat 7 ja 8). Oikeutta eläimille -järjestön kuvassa näkyvät kalterimaiset karsinan rakenteet, voimakas kohdevalaistus ja vasikan kuvaaminen ylhäältä päin vahvistavat tekstin sanomaa hallinnasta, vankeudesta ja eristyksissä elämisestä. Maitotilallisen päivityksessä vasikan katseen tasolta hyvässä yleisvalaistuksessa otettu kuva kehystetään osaksi touhukasta ”poikimisbuumia”. Kuvan vasikka esitellään erityisen arvokkaana, sillä se on alkionsiirtoteknologian avustuksella syntynyt lehmävasikka, eli sukunsa perusteella erittäin lupaava tulevaisuuden maidontuottaja.

Sekä eläinasiajärjestöt että maitotilalliset vetoavat tunteisiin ja esittävät nautoja ihmisen kaltaisina omissa päivityksissään, vaikka päämäärät eroavat toisistaan selvästi (ks. Stevens et al. 2021, 85). Siinä missä eläinasiajärjestöt pyrkivät kiinnittämään huomiota maidontuotannon epäkohtiin ja vähentämään eläinperäisten elintarvikkeiden käyttöä, maitotilalliset koettavat antaa elinkeinostaan ja eläinten kohtelusta myönteisen kuvan. Kuvien tulkinnassa katsojan taustalla ja asenteilla sekä käsityksillä lehmästä lajina on huomattava merkitys siinä, mitä kuvasta nähdään ja mitä siitä katsotaan. Kulttuuriset käsitykset eläimistä ja eläintuotannosta ohjaavat tulkintaa, mutta sitä tekevät myös kuvatestit, jotka vievät katsojan näkemään todellisuuden sellaisena kuin se halutaan esittää. Edellä esitetyissä kuvissa lingvistiset ankkurit ovat merkittävässä roolissa: kahden samanoloisen kuvan viestit saadaan kuvatekstien avulla muutettua päinvastaisiksi.

Eläintuotannosta käydyssä kriittisessä kansainvälisessä keskustelussa maanviljelijät ovat usein esittäneet eläinaktivistit tunteellisina ja sentimenttaalisina, jopa irrationaalisina, kun taas viljelijöiden oma näkemys perustuu heidän mukaansa käytännön kokemukseen ja faktoihin (Stevens et al. 2021, 84; Linné 2024, 240). On mielenkiintoista, että vetoamalla nauta- ja ihmisäitien ja -lapsien suhteiden samankaltaisuuteen voidaan toisaalta kritisoida maidontuotantoa ja toisaalta pyrkiä antamaan siitä sympaattinen kuva. Tämä ristiriita voi liittyä siihen, että eläinasiajärjestöjen ja maitotilallisten käsitys tuotantoeläinten luonnollisesta elämästä poikkeaa toisistaan selvästi:

Kuvat 5 ja 6. Kuvakaappaukset Instagram-päivityksistä, joissa on kuvattu emoja ja vasikoita (Animalia; Maitotilallinen).

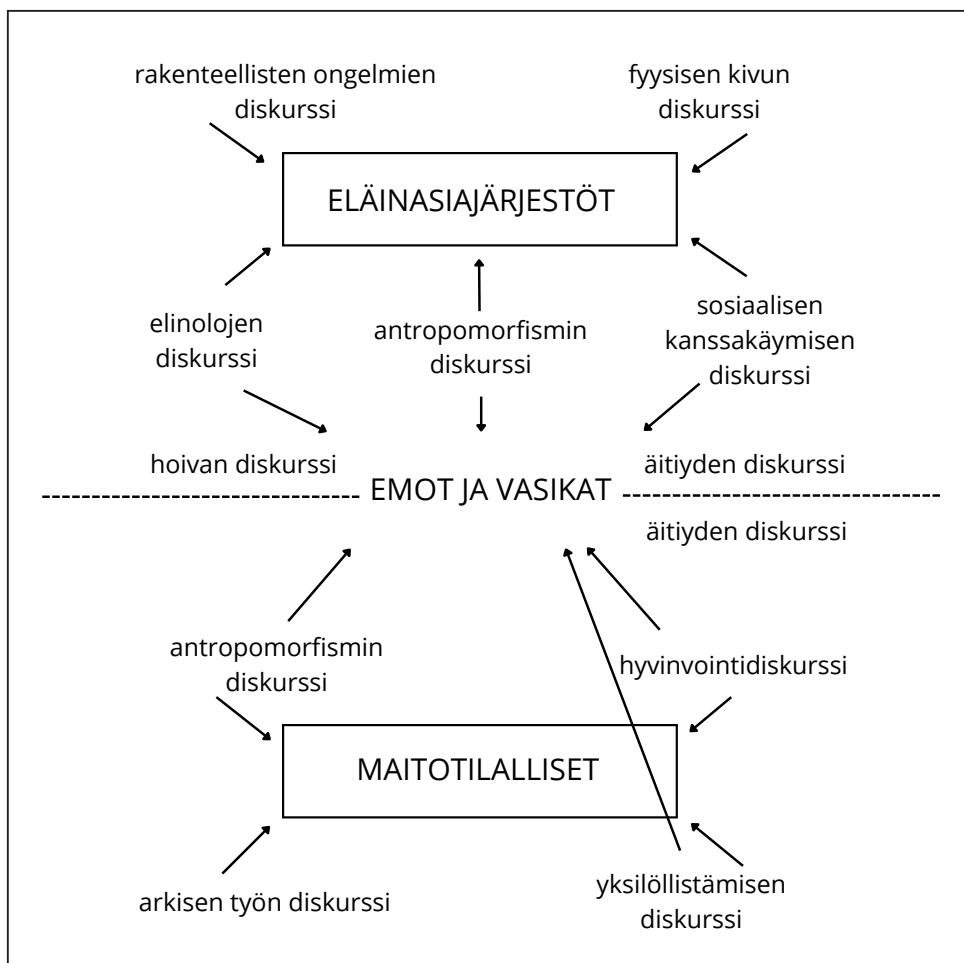

Kuvat 7 ja 8. Kuvakaappaukset Instagram-päivityksistä, joissa on kuvattu vasikka tuotanto-olosuhteissa (Oikeutta eläimille; Maitotilallinen).

maitotilalliset näkevät naudan domestikoituna eläimenä, jonka luonnollinen elinympäristö on nykyaikainen maatila, kun taas eläinasiäjärjestöt vertaavat maatalojen elinolosuhteita näiden eläinten luonnonvaraiseen elämään. Tällöin näkemykset eivät kohtaa ja osapuolet puhuvat toistensa ohi (Stevens et al. 2021, 84). Tutkimusten mukaan myös kuluttajien ja eläintuottajien käsityksissä tuotantoeläinten hyvinvoinnista on eroja: tuottajat kiinnittävät enemmän huomiota eläinten terveyteen ja tuotantokykyyn, kun taas kuluttajat pohtivat esimerkiksi eläinten mahdollisuutta liikkua vapaasti ja toteuttaa luontaisia käyttäytymistarpeitaan (Duley et al. 2022, 12).

Lopuksi

Olemme tässä artikkelissa tarkastelleet, miten eläinasiäjärjestöt Animalia ja Oikeutta eläimille sekä maitotilalliset kuvaavat maidontuotannon arkea sosiaalisen median tileillään Instagramissa. Kuten odotettavissa oli, näiden ryhmien luomissa näkymissä oli merkittäviä eroja. Toisaalta löysimme myös yllättäviä yhtäläisyyksiä. Kiinnitimme analyysissämme erityistä huomiota kuvien ja tekstien suhteeseen, kuvien valaistukseen, rajaukseen ja kuvakulmiin sekä kuvien lingvistiseen ankkurointiin, jonka avulla katsojaa pyrittiin ohjaamaan kuvien tulkinnassa.

Kuva 9. Aineiston keskeisimmät diskurssit.

Hyödynsimme analyysissämme kriittistä multimodaalista diskurssianalyysiä, jonka avulla jäsensimme eri tahojen käyttämiä viestinnällisiä keinoja sekä hahmotimme viestinnän taustalta muodostuvia rakenteellisia kokonaisuuksia. Olemme koonneet eläinasiajärjestöjen ja maitotilallisten käyttämät diskurssit havainnollistavaan kaavioon, jossa eritellään sekä koko aineistoa koskevat diskurssit että erityisesti lehmien ja vasikoiden erottamista käsittelevät diskurssit ja näiden sijoittuminen suhteessa toisiinsa. Diskurseja tuotettiin kuvien ja tekstien yhdistelmillä, jotka joissakin tapauksissa tukivat toinen toisiaan, kun taas joissakin tilanteissa kuvien ja tekstien viesti oli ristiriitainen. Esimerkiksi Animalia pyrki vaikuttamaan pääasiassa miellyttävillä kuvilla nautojen ihanteellisesta elämästä, mutta samalla tekstin tasolla tuotiin esille, että nykyisissä maidontuotannon rakenteissa tämä ei ole mahdollista. Oikeutta eläimille puolestaan nosti eläintuotannon epäkohtia esille myös kuvituksen tasolla. Maidontuottajien kuvissa korostui työn tavallinen arki ilonhetkineen ja vaikeuksineen sekä tekstien selittävä ote, jonka avulla työtä ja eläinten oloja tuotiin tutuksi yleisölle.

Merkittävin havaintomme oli, että sekä eläinasiajärjestöt että maidontuottajat hyödynsivät päivityksissään nautojen esittämistä monin tavoin ihmisen kaltaisena sekä yleisön tunteisiin vetoamista. Molemmat tahot tunnustivat ja tunnustivat naudat yksilöinä, joilla on omanlaisensa persoonat ja yksilölliset taipumukset. Siinä missä maidontuottajat hyödynsivät antropomorfismin diskurssia hyvän mielen ja humorististen rinnastusten tuottamiseen, eläinasiajärjestöt korostivat eläinten olevan tuntevia yksilöitä, joilla on monia samanlaisia emotionaalisia ja sosiaalisia tarpeita kuin ihmisillä. Nämä eivät kuitenkaan täyty nykyisessä eläintuotannon järjestelmässä. Erityisesti nostettiin esiin lehmien ja vasikoiden varhainen erottaminen poikimisen jälkeen sekä oikeus hoivaan. Oli kiinnostavaa havaita, että niin eläinasiajärjestöt kuin maitotilallisetkin käyttivät lehmistä ja vastasyntyneistä vasikoista kertoessaan samankaltaista kuvastoa ja ilmaisuja, puhetapaa, jonka olemme nimenneet äitiyden diskurssiksi. Kuvissa nähtiin lehmiä hoivaamassa vasikoita, ja kuvateksteissä puhuttiin äideistä, lapsista ja vauvoista. Maidontuottajat pyrkivät näyttämään, että emojen ja vasikoiden välinen hoiva on mahdollista nykyisillä maitotiloilla, joskin yhdessä vietetyn ajan kesto ja vasikan vieroittamista emostaan muutaman päivän kuluttua käsiteltiin vain harvoissa päivityksissä.

Niin eläinasiajärjestöt kuin maitotilallisetkin puhuivat päivityksissään eläinten hyvinvoinnista. Kaikkien eläinasiajärjestöjen käyttämien diskurssien voi ajatella kietoutuvan viime kädessä kysymykseen hyvinvoinnista, ja maidontuottajat korostivat tiloillaan tehtyjä panostuksia hyvinvointiin. Maitotilallisten näkökulma hyvinvoinnista eläimestä kiinnittyy puhtaisiin ja toimiviin tiloihin, hyvään ravintoon, laadukkaaseen hoitoon sekä ammattitaitoon, jota pystytään hyödyntämään siitä huolimatta, että maidontuotantoa kuormittavat sekä taloudellisen kannattavuuden haasteet että yhteiskunnallisista keskusteluista nouseva paine. Eläinasiajärjestöt, varsinkin Oikeutta eläimille, taas näkevät eläimen mahdollisuuden hyvinvointiin toteutuvan ainoastaan nykyisenlaisen eläintuotannon ulkopuolella, jolloin kysymys tuotantoeläinten hyvinvoinnista ei ratkea sillä, miten hyvin heitä hoidetaan, vaan sillä, käytetäänkö heitä ihmisten hyödyksi ylipäätään. Myös Tim M. Stevens kollegoineen (2021, 89) on ehdottanut, että maataloustuottajat ja eläinten aseman parantamiseen pyrkivät tahot jakavat käsityksen siitä, että eläinten hyvinvointi on arvo itsessään, mutta heidän käsityksensä toimenpiteistä ja käytännöistä jakaantuvat. Tähän kiteytyy mielestämme yksi eläintuotannosta käytävän keskustelun kipukohdista. Lähtökohdat eläintuotannon katsomiseen

eroavat maitotilallisilla ja eläinasiajärjestöillä toisistaan niin huomattavasti, ettei yhteisymmärrystä eläinten hyvinvoinnista usein löydy.

Vaikka eläinasiajärjestöt korostavat, että niiden kritiikki kohdistuu rakenteisiin ja yhteiskuntaan, eläintuottajat kokevat mediassa käytävän keskustelun herkästi henkilökohtaisena syyllistämisenä ja arvostuksen puutteena, mikä lisää työssä koettuja paineita entisestään (Orasmaa 2023, 129–140, 154, 190–192). Maitotilalliset ovat kuvien avulla halunneet näyttää eläintilojen arkea positiivisessa valossa ja kertoa sosiaalisen median kautta suurelle yleisölle siitä, kuinka eläimistä huolehditaan hyvin eläinyksilöiden tarpeiden ja taloudellisten rasitteiden ristipaineessa. Päivityksistä voi tulkita tunnesiteen tehtyyn työhön ja suhtautumisen vakavasti eläintuotannon keskeisiin ongelmakohtiin.

Tarkastelemamme sosiaalisen median tilit näyttävät eläintuotannon arkea hyvin erilaisista näkökulmista. Näiden näkökulmien väliin jää kuitenkin vielä monta erilaista toimijaa ja toimintaympäristöä, eivätkä tätä artikkelia varten koostetut päivitykset kata maidontuotannon arkea kokonaisuudessaan. Yhdelläkään tarkastelluista maitotiloista ei ollut käytössä esimerkiksi parsinavettaa, joihin osa eläinasiajärjestöjen kritiikistä kohdistuu. Sosiaalisessa mediassa esillä olevat tilat ovat sellaisia, joiden arkea voidaan kuvata positiivisessa valossa, joskin tiloilla on tietenkin myös mahdollisuus valita, millaista sisältöä he arjestaan julkaisevat. Eläinasiajärjestöt taas tuovat ilmi epäkohtia, jotka voivat olla yleisiä osalle tiloista, mutta eivät kuvaa maidontuotannon olosuhteita kokonaisuudessaan. Päivitykset tarjoavat siis vain välähdyksenomaisia ja valikoituja näkymiä eläintuotannon arkeen, joka kokonaisuutena on paljon enemmän kuin yksi kuva ja kameran rullalle tallennettavaksi valittu hetki. Toisaalta myös sosiaalisen median kuvasto voi valaista kokonaisuutta yllättävilläkin tavoin, eikä sen merkitystä todellisuuden rakentajana tule väheksyä. Christian Stachen (2020, 17) ajatusta mukaillen: vaikka kuvat tai sosiaaliset diskurssit sinänsä eivät esimerkiksi tapa tai alista eläimiä – taikka tee heidän arjestaan onnellisempaa tai luonnonläheisempää – ne kuitenkin luovat erityisiä aikaan ja paikkaan kiinnittyviä sosiokulttuurisia kuvastoja, joilla on todellista vaikutusta siihen, millaiseksi tuotantoeläinten arki kuvitellaan ja miten siihen vaikuttavia yhteiskunnallisia reunaehtoja määritellään.

Kiitokset

Taija Kaarlenkasken ja Sonja Mutasen tutkimusta on tukenut Suomen Akatemian rahoittama hanke ”Maidontuotannon ja -kulutuksen merkitysten muutokset Suomessa 1950-luvulta nykypäivään” (2022–2027; päätösno 347838).

Juhana Venäläisen työtä on tukenut CHANSE ERA-NET Co-fund -ohjelmaan kuuluva DigiFREN-hanke (”Digital Aestheticization of Fragile Environments”, 2022–2025), jota rahoittavat MIZŠ (Slovenia), NCN (Puola), Suomen Akatemia (Suomi), HRZZ (Kroatia) ja RCN (Norja) ja joka on saanut rahoitusta Euroopan unionin Horisontti 2020 -tutkimus- ja innovaatio-ohjelmasta rahoitus sopimuksella nro 101004509.

Lähteet

Tutkimusaineisto

44 päivitystä Animalia ry:n Instagram-tililtä (@animaliary) ajalta 9.5.2015–18.3.2024.

50 päivitystä Oikeutta eläimille -järjestön Instagram-tililtä (@oikeuttaelaimille) ajalta 12.5.2014–30.9.2024.

2627 päivitystä neljän suomalaisen maitotilan Instagram-tileiltä aikaväliltä 12.9.2016–20.10.2024.

Tutkimuskirjallisuus

Aaltola, Elisa & Wahlberg, Birgitta (2020) Johdanto. Teoksessa Elisa Aaltola & Birgitta Wahlberg (toim.) *Me & muut eläimet. Uusi maailmanjärjestys*. Tampere: Vastapaino, 4–11.

Adams, Carol J. (2016 [1990]) *The Sexual Politics of Meat: A Feminist-Vegetarian Critical Theory*. New York: Bloomsbury Academic.

Adams, Carol J. (2017) Feminized Protein: Meaning, Representations, and Implications. Teoksessa Mathilde Cohen & Yoriko Otomo (toim.) *Making Milk: The Past, Present and Future of our Primary Food*. Lontoo: Bloomsbury, 19–40.

Adams, Carol J. & Gruen, Lori (2014) Groundwork. Teoksessa Carol J. Adams & Lori Gruen (toim.) *Ecofeminism: Feminist Intersections with Other Animals and the Earth*. New York: Bloomsbury, 7–36.

Animalia (2024) Animalian verkkosivu. 19.4.2024. Saatavilla: <https://web.archive.org/web/20240419190052/https://animalia.fi/animalia/tietoa-animaliasta/> (linkki tarkistettu 11.11.2024).

Berland, Jody (2019) *Virtual Menageries: Animals as Mediators in Network Cultures*. Cambridge, Massachusetts: The MIT Press.

Carreras, María Ruiz (2024) Unveiling the Strategic Discourse of European Dairy Industry Pressure Groups: A Critical Animal Studies Perspective. *TRACE: Journal for Human-Animal Studies* 10, 6–36. <https://doi.org/10.23984/fjhas.136722>.

Chang, Ho-Chun Herbert; Richardson, Allissa & Ferrara, Emilio (2022) # justiceforgeorgefloyd: How Instagram Facilitated the 2020 Black Lives Matter Protests. *PLoS one* 17(12), e0277864.

Davies, Charlotte Aull (1999) *Reflexive Ethnography: A Guide to Researching Selves and Others*. New York: Routledge.

DeMello, Margo (2012) *Animals and Society: An Introduction to Human-Animal Studies*. New York: Columbia University Press.

DNA (2024) Digitaalinen elämä 2024. Saatavilla: <https://corporate.dna.fi/digitaalinen-el%C3%A4m%C3%A4-2024> (linkki tarkistettu 3.5.2025).

Dobesova, Zdena (2024) Evaluation of Orange Data Mining Software and Examples for Lecturing Machine Learning Tasks in Geoinformatics. *Computer Applications in Engineering Education* 32(4), e22735. <https://doi.org/10.1002/cae.22735>.

Duley, Amy; Connor, Melanie & Vigers, Belinda (2022) Irish Cattle Farmers' Experiences and Perceptions of Negative Framing of Farm Animal Welfare in the Media. *Irish Journal of Agricultural and Food Research* 61(2), 332–346.

DuPuis, Erna Melanie (2002) *Nature's Perfect Food. How Milk Became America's Drink*. New York: New York University Press.

Dürnberger, Christian (2019a) Farmers on Facebook: Where Livestock Farmers and Animal Rights Activists Meet, an Online Survey. Teoksessa Eija Vinnari & Markus Vinnari (toim.) *Sustainable Governance and Management of Food Systems: Ethical Perspectives*. Wageningen: Wageningen Academic Publishers, 123–128.

Dürnberger, Christian (2019b) 'You Should Be Slaughtered!' Experiences of Criticism/Hate Speech, Motives and Strategies among German-Speaking Livestock Farmers Using Social Media. *International Journal of Livestock Production* 10(5), 151–165. <https://doi.org/10.5897/IJLP2018.0567>.

Forsström, Tiia (2011) *Jonkun on uskallettava katsoa. Animalian puoli vuosisataa*. Helsinki: Like.

franzke, aline shakti et al. (2020) Internet Research: Ethical Guidelines 3.0. Association of Internet Researchers. Saatavilla: <https://aoir.org/reports/ethics3.pdf> (linkki tarkistettu 9.1.2025).

- Gaard, Greta (2013) Toward a Feminist Postcolonial Milk Studies. *American Quarterly* 65(3), 595–618.
- George, Amber E. & Schatz, J. L. (2016) *Screening the Nonhuman: Representations of Animal Others in the Media*. Lanham: Lexington Books.
- Gillespie, Kathryn (2018) *The Cow with Ear Tag #1389*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Greenpeace (2024) *Turning Down the Heat. Pulling the Climate Emergency Brake on Big Meat and Dairy*. Tukholma: Greenpeace Nordic.
- Horowitz, Alexandra C. (2007) Anthropomorphism. Teoksessa Marc Bekoff (toim.) *Encyclopedia of Human-Animal Relationships: A Global Exploration of Our Connections with Animals*. Westport: Greenwood Press, 60–64.
- ICAR (2024) Statistics. *ICAR – The Global Standard for Livestock Data 2024*. Saatavilla: <https://my.icar.org/stats/list> (linkki tarkistettu 17.10.2024).
- Irni, Kuura (2023) Revisiting Ecofeminist Genealogies: Towards Intersectional and Trans-Inclusive Ecofeminism. Teoksessa Kadri Aavik, Kuura Irni & Milla-Maria Joki (toim.) *Feminist Animal and Multispecies Studies: Critical Perspectives on Food and Eating*. Leiden: Brill, 248–277.
- Irni, Kuura; Aavik, Kadri & Joki, Milla-Maria (2023) Introduction: Critical Feminist Animal and Multispecies Studies. Teoksessa *Feminist Animal and Multispecies Studies: Critical Perspectives on Food and Eating*. Leiden: Brill, 1–41.
- Jönsson, Håkan (2005) *Mjök. En kulturanalys av mejeridiskens nya ekonomi*. Tukholma/Stehag: Symposium.
- Kaarlenkaski, Taija (2012) *Kertomuksia lehmästä: tutkimus ihmisen ja kotieläimen kulttuurisen suhteen rakentumisesta*. Joensuu: Suomen kansantietouden tutkijain seura.
- Kaarlenkaski, Taija (2019) Living Machines with Gentle Looks: Materiality and Animal Body in Modernizing Finnish Animal Husbandry. *Humanimalia* 11(1), 30–63. <https://doi.org/10.52537/humanimalia.9477>.
- Kaarlenkaski, Taija (2022) Affektiivisiä eläinkohtaamisia kaupunkiympäristöissä. Monilajinen lähiluonto verkkomedioissa. *Lähikuva* 35(1–2), 61–82. <https://doi.org/10.23994/lk.116478>.
- Kaarlenkaski, Taija (2024a) Exploring the Roots of High Milk Consumption in Finland. Teoksessa Taina Syrjämaa, Marja Jalava, Taija Kaarlenkaski, Otto Latva, Eeva Nikkilä & Tuomas Räsänen (toim.) *Animal Industries: Nordic Perspectives on the Exploitation of Animals Since 1860*. Berliini: De Gruyter, 45–62.
- Kaarlenkaski, Taija (2024b) Kansallinen maito. Sukupuoli ja suomalaisuus Maito ja terveys ry:n maitomarkkinoinnissa. Teoksessa Niina Hämäläinen, Tarja Kupiainen & Riikka Taavetti (toim.) *Joustavat sukupuolet – muuntuvat merkitykset*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 137–166.
- Kaarlenkaski, Taija (2024c) ”Näin maitoa tehdään”. Monilajinen työ ja eläinten hyvinvointi sosiaalisen median keskusteluissa maidontuotannosta. *Alue ja Ympäristö* 53(2), 157–167. <https://doi.org/10.30663/ay.145406>.
- Kaarlenkaski, Taija & Latva, Otto (2022) Johdanto. Teoksessa Taija Kaarlenkaski & Otto Latva (toim.) *Tunteva tuote. Kuinka eläimistä tuli osa teollista tuotantoa?* Tampere: Vastapaino, 7–24.
- Kaarlenkaski, Taija & Lonkila, Annika (2020) In Search of Invisible Cows: Collaboration, Resistance and Affection in Human-Animal Relationships on Contemporary Dairy Farms. *Ethnologia Fennica* 47(2), 27–53. <https://doi.org/10.23991/ef.v47i2.88774>.
- Kaljonen, Minna et al. (2022) Suomalaisen ruokajärjestelmän vahvuudet ja ongelmat. Teoksessa Minna Kaljonen, Kaisa Karttunen & Teea Kortetmäki (toim.) *Reilu ruokamurros: Polkuja kestävään ja oikeudenmukaiseen ruokajärjestelmään*. Helsinki: Suomen ympäristökeskus, 27–45.
- Kaljonen, Minna & Lonkila, Annika (2013) Tuttu ja turvallinen kotimainen – huomioita lihaltalojen vastuullisuusviestinnästä. *Maaseudun uusi aika* 21(2), 91–99.
- Kallio, Saara-Maija (2022) Viattoman lapsen representaatio äitien ilmasto- ja ekologisuuksaiheisissa Instagram-julkaisuissa. *Lähikuva* 35(1–2), 83–100. <https://doi.org/10.23994/lk.116479>.
- Karhu, Sanna (2023) Ecofeminist Critique of the Milk Industry: From Mammal Mothers to Biocapitalist Bovines. Teoksessa Kadri Aavik, Kuura Irni & Milla-Maria Joki (toim.) *Feminist Animal and Multispecies Studies: Critical Perspectives on Food and Eating*. Leiden: Brill, 248–277.
- Koivula, Jukka (2025) Maitotyttö-kuunnelman tekijä väittää: ”Maatalouden vihaajat löytyvät MTK:sta” – Juha Marttila vastaa. *Maaseudun Tulevaisuus* 11.2.2025. Saatavilla: <https://www.maaseuduntulevaisuus.fi/maatalous/dfeda955-c284-409c-b5d6-a892a1448dbf> (linkki tarkistettu 25.2.2025).

- Korhonen, Virve; Hänninen, Laura & Sarjokari, Kristiina (2018) Vasikoiden varhainen vieroitus – voimmeko tehdä jotain toisin? *Helsingin yliopiston eläinlääketieteellinen tiedekunta & Valio Terveys* 2018. Saatavilla: <https://cdn.valio.fi/mediafiles/ede0e016-9e95-4bbd-9457-aac5490ccdd5> (linkki tarkistettu 12.11.2024).
- Kortetmäki, Teea et al. (2022) Oikeudenmukainen ruokamurros. Teoksessa Minna Kaljonen, Kaisa Karttunen & Teea Kortetmäki (toim.) *Reilu ruokamurros. Polkuja kestävään ja oikeudenmukaiseen ruokajärjestelmään*. Helsinki: Suomen ympäristökeskus, 15–25.
- Kosonen, Miia; Laaksonen, Salla-Maaria; Rydenfelt, Henrik & Terkamo-Moisio, Anja (2018) Sosiaalinen media ja tutkijan etiikka. *Media & viestintä* 41(1), 117–124. <https://doi.org/10.23983/mv.69924>.
- Kupsala, Saara; Jokinen, Pekka; Vinnari, Markus & Pohjolainen, Pasi (2011) Suomalaisten näkemykset tuotantoeläinten hyvinvoinnista. *Maaseudun uusi aika* 19(3), 20–35.
- Langmia, Kehbuma (2017) Introduction: Social Media as the Hydra. Teoksessa Kehbuma Langmia & Tia C. M. Tyree (toim.) *Social Media: Culture and Identity*. Lanham: Lexington Books, xi–xvi.
- Ledin, Per & Machin, David (2018) *Doing Visual Analysis: From Theory to Practice*. Lontoo: Sage.
- Lehtonen, Mikko (2002) Surmaako kuva sanan? Multimodaalisuuden haasteet tekstintutkimukselle. *AFinLAn vuosikirja* 2002, 45–60.
- Linné, Tobias (2016) Cows on Facebook and Instagram: Interspecies Intimacy in the Social Media Spaces of the Swedish Dairy Industry. *Television & New Media* 17(8), 719–733. <https://doi.org/10.1177/1527476416653811>.
- Linné, Tobias (2024) Swedish Agriculture and Farmed Animals in Social Media. Teoksessa Taina Syrjämaa, Marja Jalava, Taija Kaarlenkaski, Otto Latva, Eeva Nikkilä & Tuomas Räsänen (toim.) *Animal Industries: Nordic Perspectives on the Exploitation of Animals since 1860*. Berliini: De Gruyter, 229–242.
- Lonkila, Annika (2022) *Making Invisible Cows? Genomic Knowledge and More-than-Human Agency in Finnish Dairy Breeding*. Joensuu: Itä-Suomen yliopisto. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-61-4606-5>.
- Machin, David & Mayr, Andrea (2012) *How to Do Critical Discourse Analysis: A Multimodal Introduction*. Lontoo: Sage.
- Maddox, Jessica (2022) *The Internet Is for Cats: How Animal Images Shape Our Digital Lives*. New Brunswick: Rutgers University Press.
- Maitoyrittäjät (2019) Maitoyrittäjän someviestinnän työkalupakki. Saatavilla: https://www.maitoyrittajat.fi/wp-content/uploads/2020/02/Maitoyritt%C3%A4j%C3%A4n-someviestinn%C3%A4n-ty%C3%B6kalupakki_VALMIS.pdf (linkki tarkistettu 19.4.2024).
- Martiin, Carin (2010) Swedish Milk, a Swedish Duty: Dairy Marketing in the 1920s and 1930s. *Rural History* 21(2), 213–232. <https://doi.org/10.1017/S0956793310000063>.
- McKee, Heidi A. & Porter, James E. (2009) *The Ethics of Internet Research: A Rhetorical, Case-Based Process*. New York: Peter Lang.
- Mikkilä, Lotta (2025) Päätoimittaja otti Ylen kuunnelman hampaisiinsa – Kuuntelimme, mitä siinä sanotaan. *Helsingin Sanomat* 6.2.2025. Saatavilla: <https://www.hs.fi/kulttuuri/art-2000011014263.html> (linkki tarkistettu 25.2.2025).
- Molloy, Claire (2011) *Popular Media and Animals*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- MOT Sanakirjat (n.d.) Inhimillistä. *MOT sanakirjat*. Saatavilla: <https://www.sanakirja.fi/mot-suomi/finnish-finnish/inhimillist%C3%A4%C3%A4> (linkki tarkistettu 9.4.2025).
- Mustajoki, Pinja (2022) Kuviteltu, kuvattu ja todellinen tuotantoeläin. Teoksessa Taija Kaarlenkaski & Otto Latva (toim.) *Tunteva tuote. Kuinka eläimistä tuli osa teollista tuotantoa?* Tampere: Vastapaino, 349–370.
- Muurimaa, Kristo & Kerola, Juho (2018) *Eläintehtaat. Suomalaisten salakuvausten tarina*. Helsinki: Into.
- Möttönen, Hilma (2022) *Estetisoitua, ihailtavaa elämää. Suomalaisten lifestyle-vaikuttajien elämäntyylin esittäminen Instagram-julkaisuissa*. Sosiologian pro gradu -tutkielma. Joensuu: Itä-Suomen yliopisto. <http://urn.fi/urn:nbn:fi:uef-20221168>.
- Niemi, Tanja (2024) *The Power of Framing: The Meat Consumption Debate and Fall of the Climate Food Programme*. Yritysten ympäristöjohtamisen alan pro gradu -tutkielma. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:jyu-202405294071>.
- Nieminen, Elina (2024) Pirkanmaalainen maitotila antaa vasikoiden kasvaa emänsä kanssa, vaikka erottaminen toisi tuloja. *Yle Uutiset* 9.9.2024. Saatavilla: <https://yle.fi/a/74-20110263> (linkki tarkistettu 12.11.2024).

- Oikeutta eläimille (2024) Oikeutta eläimille -verkkosivu. 13.9.2024. Saatavilla: <https://web.archive.org/web/20240913055411/https://oikeuttaelaimille.fi/oikeutta-elaimille/> (linkki tarkistettu 11.11.2024).
- Ollila, Tiina (2023) *Poliittiset eläimet*. Tampere: Vastapaino.
- Orasmaa, Tuuli (2023) *Maaseudun tulevaisuus*. Tampere: Vastapaino.
- Pekonen, Anu (2025) Ylen Maitotyttö-kuunnelma nostattaa raivoa – tutkija selittää, miksi teos herättää niin voimakkaita tunteita. *Yle Uutiset* 10.2.2025. Saatavilla: <https://yle.fi/a/74-20142285> (linkki tarkistettu 25.2.2025).
- Perko, Touko (2015) *Mies, liekki ja unelma. Nobelisti A. I. Virtasen elämäntyö*. Helsinki: Otava.
- Phillips, Mary T. (1994) Proper Names and the Social Construction of Biography: The Negative Case of Laboratory Animals. *Qualitative Sociology* 17(2), 119.
- Porcher, Jocelyne & Schmitt, Tiphaine (2012) Dairy Cows: Workers in the Shadows? *Society & Animals* 20(1), 39–60.
- Puupponen, Antti; Lonkila, Annika; Savikurki, Anni; Karttunen, Kaisa; Huttunen, Suvi & Ott, Anna (2022) Finnish Dairy Farmers' Perceptions of Justice in the Transition to Carbon-Neutral Farming. *Journal of Rural Studies* 90, 104–112. <https://doi.org/10.1016/j.jrurstud.2022.01.014>.
- Rasila, Viljo (2004) Overview of the History of Finnish Agriculture – from Prehistory to the 21st Century. Teoksessa Pirjo Markkola (toim.) *Suomen maatalouden historia III. Suurten muutosten aika. Jälleenrakennuskaudesta EU-Suomeen*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 490–507.
- Rautavirta, Kaija & Parkkinen, Kirsti (2015) Suomalaisen ruokaympyrän 55 vuotta. *Ravitsemusasiantuntija* 1(3), 20–25.
- Richardson, John E. (2019) *Analysing Newspapers: An Approach from Critical Discourse Analysis*. Lontoo: Red Globe Press.
- Riddle, Elizabeth & MacKay, Jill R.D. (2020) Social Media Contexts Moderate Perceptions of Animals. *Animals* 10(5), 845. <https://doi.org/10.1007/s10460-019-09984-5>.
- Riley, Mark & Robertson, Bethany (2021) #farming365 – Exploring Farmers' Social Media Use and the (Re)presentation of Farming Lives. *Journal of Rural Studies* 87, 99–111. <https://doi.org/10.1016/j.jrurstud.2021.08.028>.
- Rodak, Olga (2020) Hashtag Hijacking and Crowdsourcing Transparency. Social Media Affordances and the Governance of Farm Animal Protection. *Agriculture and Human Values* 37(2), 281–294. <https://doi.org/10.1007/s10460-019-09984-5>.
- Rose, Gillian (2016) *Visual Methodologies. An Introduction to Researching with Visual Materials*. Los Angeles: Sage.
- Ruokavirasto (2024) Ruokaviraston verkkosivu. 10.6.2024. Saatavilla: <https://web.archive.org/web/20240610181637/https://www.ruokavirasto.fi/elaimet/elainten-hyvinvointi/uuden-elainten-hyvinvointilain-keskeiset-muutokset/> (linkki tarkistettu 11.11.2024).
- Salmia, Tiina (2024) Friends, Cuties and Trash Birds: Human–Animal Encounters in Instagram Selfies with Seagulls. *Tahiti* 14(1), 117–136. <https://doi.org/10.23995/tht.142635>.
- San Cornelio, Gemma; Martorell, Sandra & Ardèvol, Elisenda (2024) “My Goal Is to Make Sustainability Mainstream”: Emerging Visual Narratives on the Environmental Crisis on Instagram. *Frontiers in Communication* 8, 1265466. <https://doi.org/10.3389/fcomm.2023.1265466>.
- Sarja, Tiina (2022) *Maito. Superjuomasta kiistakapulaksi*. Jyväskylä: Docendo.
- Schuurman, Nora & Räsänen, Tuomas (2020) Johdanto. Teoksessa *Kanssakulkijat. Monilajisten kohtaamisten jäljillä*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 7–19.
- Seppänen, Janne (2005) *Visuaalinen kulttuuri. Teoriaa ja metodeja mediakuovan tulkitsijalle*. Tampere: Vastapaino.
- Silbergeld, Ellen K. (2016) *Chickenizing Farms & Food: How Industrial Meat Production Endangers Workers, Animals, and Consumers*. Baltimore: Johns Hopkins University Press.
- Simonen, Seppo (1949) *Lypsykarjatalousvaltainen tuotantojärjestelmä Suomessa: Maataloutta ja maatalouspolitiikkaa vuosisadan vaihteen molemmin puolin*. Porvoo: WSOY.
- Stache, Christian (2020) It's not Humans, It's Animal Capital! Teoksessa Brett Clark & Tamar Diana Wilson (toim.) *The Capitalist Commodification of Animals*. Bingley: Emerald, 9–31.
- Statista (2024) Biggest Social Media Platforms by Users 2024. *Statista* 10.6.2024. Saatavilla: <https://www.statista.com/statistics/272014/global-social-networks-ranked-by-number-of-users/> (linkki tarkistettu 21.11.2024).

Stevens, Tim M.; Aarts, Noelle & Dewulf, Art (2021) Using Emotions to Frame Issues and Identities in Conflict: Farmer Movements on Social Media. *Negotiation and Conflict Management Research* 14(2), 75–93. <https://doi.org/10.1111/ncmr.12177>.

Suojanen, Auli (2003) *Suomalaista ravitsemuspolitiikkaa vuosina 1939–1999. Kansanravitsemusongelmat ja niiden ratkaisuehdotusten eteneminen julkiseksi päätöksiksi*. Helsinki: Suomen tiedeseura.

Suoninen, Eero (1999) Näkökulma sosiaalisen todellisuuden rakentumiseen. Teoksessa Arja Jokinen, Kirsi Juhila & Eero Suoninen (toim.) *Diskurssianalyysi liikkeessä*. Tampere: Vastapaino, 17–36.

Sveningsson Elm, Malin (2008) How Do Various Notions of Privacy Influence Decisions in Qualitative Internet Research? Teoksessa Annette N. Markham & Nancy K. Baym (toim.) *Internet Inquiry: Conversations about Method*. Lontoo: Sage Publications, 69–87.

Syrjämaa, Taina (2020) Neiti Åkerblomin kissa ja suutariperheen Mikko. Kissa perheenjäsenenä 1800-luvun lopun ja 1900-luvun alun Suomessa. Teoksessa Tuomas Räsänen & Nora Schuurman (toim.) *Kanssakulkijat. Monilajisten kohtaamisten jäljillä*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 131–157.

Tahkovuori, Pavel & Pitkänen, Benjamin (2024) *Rakkaat eläimet, joita syömme*. Helsinki: Into.

Telkänranta, Helena (2016) *Eläin ja ihminen: Mikä meitä yhdistää?* Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Tuomivaara, Salla (2011) Onko suomalaisesta eläintuotannosta kerrottava tarina toisenlainen? Loppusanat teoksessa Jonathan Safran Foer: *Eläinten syömisestä*. Jyväskylä: Atena, 375–390.

Valio (n.d.) #Valiomaitoa. *Valio*. Saatavilla: <https://www.valio.fi/valiomaitoa/> (linkki tarkistettu 29.10.2024).

White, Ed (2012) *How to Read Barthes' Image-Music-Text*. Lontoo: Pluto Press.

Wonneberger, Anke; Hellsten, Iina R. & Jacobs, Sandra H. J. (2021) Hashtag Activism and the Configuration of Counterpublics: Dutch Animal Welfare Debates on Twitter. *Information, Communication & Society* 24(12), 1694–1711. <https://doi.org/10.1080/1369118X.2020.1720770>.